

Delavska enotnost

Glasilo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije

Ljubljana, 23. januarja 1997 ☆ številka 2 ☆ letnik 56

Sreda, 14⁰⁰

PEKO OŽIVLJA

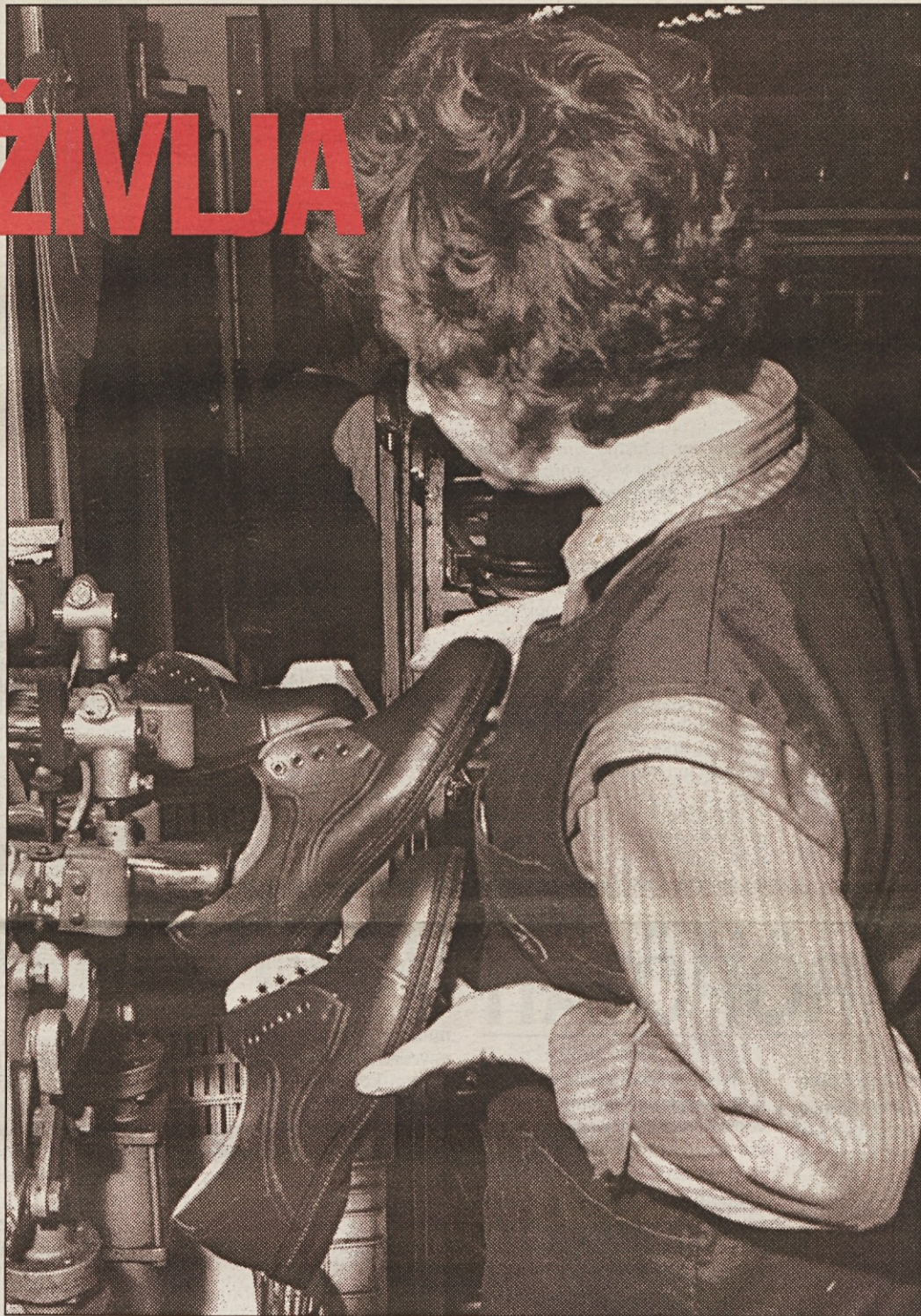
Kot nam je povedal **Anton Rozman**, predsednik sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije ter stavkovnega odbora, so se ta teden pristojni dogovorili za pravo sanacijo Peka. Za sindikat je najpomembnejše, da delavcev ne bodo več odpuščali, ampak celo zaposlovali tiste, ki so od njih odšli. Za pozitivno poslovanje in večjo proizvodnjo bodo potrebovali zlasti nove proizvodne delavce, ker so ti v zadnjem času iz podjetja najpogosteje odhajali. V Peko bo torej še naprej delalo 1179 zaposlenih, odšli bodo le tisti, ki so že določeni za presežne in so zdaj doma.

Plačo za november so dobili 13. januarja, januarjska pa naj bi bila na zahtevo stavkovnega odbora izplačana do konca januarja. Ker konstrukcija financiranja te plače še ni pripravljena, Rozman ne ve, ali bo izplačana v zahtevanem roku.

Podlaga trajne sanacije Peka je dogovor med državnimi organi, bankami upnicami in zaposlenimi. Največjo težo bodo nosili zaposleni, saj naj bi spoštovali tudi v podjetju podpisan socialni sporazum. Kot pravi Rozman, bodo socialno premirje spoštovali le, če bo druga stran spoštovala delovnopravno zakonodajo, kolektivne pogodbe in interne akte podjetja. Nepopustljivi bodo zlasti pri plačah, ki naj bodo, kakršne so določene v kolektivni pogodbi.

Novi šef **Janez Bedina** prihaja v Peko zaradi svojih referenc, po zaslugi sindikalnih zaupnikov in tudi zaradi zaupanja bank in državnih organov. Pred prevzemom funkcije je od zaposlenih zahteval, naj se odpovedo zahtevkom iz naslova premalo izplačanih plač, zahteval je tudi reprogramiranje in delen odpis dolgov. Vse to je pogoj, da bo Peko dobil nujno potreben novi denar za financiranje povečane proizvodnje.

F. K.

OPRAVIČILO NAROČNIKOM

Veliko vas je sporočilo in upravičeno protestiralo, ker niste prejeli prve letošnje številke Delavske enotnosti, ki je prejšnji teden izšla pri svetu ZSSS. Posumili smo že na načrtno diverzijo, pa so nam odgovorni za adremo in razpošiljanje zagotovili, da je le računalnik pomešal nekaj naslovov. Zagotovili so nam, da bo že pri tej številki vse v redu.

Vsem, ki ste to želeli, smo manjkajočo številko že poslali. Tistim, ki prve številke vseeno ne boste prejeli, se bomo skušali oddolžiti z vsebino naslednjih števil vašega in našega časopisa.

Uredništvo

sindikalni ZAUPNIK

Energetiki proti podjetjem, tožijo za premalo izplačane plače

Lahko bi bilo še slabše, pogovor z Dušanom Djordjevičem

Bo propadla tudi Elrad Elektronika – zdravo jedro nekdanjega Elrada?

stran 8

Podaljšanje veljavnosti kolektivne pogodbe za trgovce

stran 9

Plače, dajatve, stroški dela

Plače kot v Ameriki

stran 10

Plaz s socialnega roba, naraščanje števila revežev, socialnih podpirancev

Najnižja pokojnina 47.000 tolarjev

stran 11

Komu koristi razbijanje sindikatov, piše v komentarju Milena Sitar, sekretarka območne organizacije ZSSS za Gorenjsko

Neurejene finance načrtno uničujejo zvezo, je v pogovoru povedal Jože Miklič, sekretar območne organizacije ZSSS za Dolenjsko

stran 2

Celjani zadovoljni z opravljenim delom, Dušan Semolič napoveduje »vroči maj«

stran 3

Skei povečal članarino, ugotovitveni sklep o tem že prihodnji teden

stran 3

Pripravljene smo za pogajanja, piše Brane Mišič v komentarju

stran 4

Celjski zlatarji spet stavkajo, ta teden bodo skušali zvedeti, kaj jih čaka

stran 4

Krizi v pomurski tekstilni industriji še ni videti konca, delovna mesta še naprej ukinjajo

stran 5

Podpora boju korejskih delavcev

Predsednik Zveze svobodnih sindikatov Slovenije mag. Dušan Semolič je poslal Zvezi kovinarskih sindikatov Koreje pismo s tole vsebino:

»Dragi prijatelji!

Z veliko pozornostjo in zanimanjem spremljamo sedanje aktivnosti kovinarskih sindikatov Koreje. Zelo smo zaskrbljeni zaradi protisindikalne zakonodaje, ki jo je korejska vlada sprejela 26. decembra 1996, in upamo, da jo bo nemudoma umaknila.

V imenu največje sindikalne organizacije v Republiki Sloveniji – Zveze svobodnih sindikatov Slovenije z več kot 420.000 člani mi dovolite, da vam izrazim vso našo podporo in solidarnost s pravičnim bojem korejskih delavcev. Iskreno želimo, da bi korejska vlada izpolnila vaše legitimne zahteve.«

P. V.

Trgovci protestirali pri južnokorejski vladi

Pravičen boj korejskih delavcev je podprla tudi konferenca trgovskih sindikatov, ki je bila prejšnji teden v Zagrebu. Najvišji predstavniki trgovskih sindikatov Bosne in Hercegovine, Makedonije, Hrvaške, Norveške in Slovenije so protestirali tudi pri južnokorejski vladi. Ta hoče zaposlenim vsiliti zelo neugoden zakon o delu in preganja sindikaliste, ki protestirajo proti njenim nameram.

S. B.

Zveza Svobodnih Sindikatov Slovenije

Komu koristi razbijanje sindikatov

Piše: Milena Sitar

V Nemčiji se menda združujeta sindikata kovinarjev in tekstilcev, delavcev klasičnih industrijskih panog. Oba imata več sto tisoč članov. Združujeta se zaradi povečanja moči, kajti slej ko prej je moč sindikata v množičnosti. Pri nas poteka nasprotni proces. Ob splošnem medsebojnem nezaupanju, socialnem razslojevanju, zagledanosti vase, pa nemara tudi leaderskih ambicijah, nastajajo novi, ozko poklicni sindikati. Eden zadnjih primerov je sindikat pekov. Pobudnik prihaja iz Kranjske pekarne, zadaj je, po pisnem gradivu sodeč, Konfederacija Neodvisnost.

In na kakšne limanice se lovi članstvo? Na obljubo beneficirane delovne dobe. Pekovski poklic je nedvomno težak. Stalno nočno delo in vračanje na ročna opravila zaradi konkurence in zahtev trga ljudi izčrpava. Želja po skrajševanju pokojninske dobe je razumljiva, še posebno v luči nekaterih drugih zgledov. Vendar je želja eno, realnost pa drugo. Če katera od sindikalnih central misli, da obstaja možnost doseči benefikacijo za peke, potem naj bi začela postopek. Zato ni potrebno ustanoviti cehovskega sindikata. Če pa je cilj le po ovinku pridobiti članstvo, od tega pač ne bo imel nihče koristi, še najmanj peki, ki naj bi zaenkrat plačevali dvojno članarino, novemu pekovskemu sindikatu in tistemu, katerega član so bili že pred tem. Kako dolgo in čemu?

Dva od članov novega pekovskega sindikata sta mi ondan zatrjevala, da bodo benefikacijo zagotovo dosegli, da jim je gospod Tomšič pokazal neki dokument s podpisom ministra Ropa. Da je bila to najbrž le odločba o hrambi statuta ali pravil novega sindikata, sem jim rekla, da tak podpis lahko dobi, kdor koli se spomni ustanoviti sindikat, in da to še nič ne pomeni v njihovih prizadevanjih za skrajševanje pokojninske dobe.

Toda seme obljube je bilo posejano; sejalec bo moral nositi odgovornost.

Neurejene finance zveze načrtno uničujejo mrežo na terenu

ZAČETEK KONCA

Pogovor z JOŽETOM MIKLIČEM, sekretarjem Območnega odbora ZSSS za Dolenjsko, se je začel z ugotovitvijo, za katero nas je takoj prosil, naj jo ponovimo v sklepu:

»Preveč dela, premalo ljudi, pomanjkanje denarja za vsaj normalno delo in neurejeni finančni odnosi v zvezi...«

Dokler ne uredimo financ v zvezi, ne bo stabilnega položaja na območjih, to pa lahko pomeni začetek konca za vse svobodne sindikate!«

Jože Miklič nam je povedal, da se je s koncem lanskega leta uresničila ocena, ki jo je območje postavilo že na začetku leta:

»Nadaljujejo se trendi zmanjševanja proizvodnje in porasta stečajev. Že aprila smo vladi, ministrstvom in javnosti poslali alarmanten poziv, tudi Delavska enotnost je pisala o njem. Terjali smo ukrepe proti zgoraj omenjenim, predvidljivim pojavom.«

In odziv?

»Ni ga bilo! Le državni sekretar za financiranje programov presežkov in ohranjanje delovnih mest Berger me je ustno miril, češ da pretiravamo, da se ne moremo primerjati z Mariborom, da vlada pošilja denar tudi na naš konec...«

Vaš odgovor?

»Kratek, jednat in dokazljiv: Če denar za mariborski bazen merimo v vagonih, k nam curlja drobižek!«

Odziv javnosti, na katero ste se obrnili?

»Morda sredstev javnega obveščanja z Delavsko enotnostjo vred nismo dovolj izkoristili in se potem novinarja v Delu celo sprašuje, kako da je Dolenjska tako mirna, tiho.«

No, zgodilo se ni nič in sledilo je še več stečajev, proizvodnja še peša. Junija je udaril stečaj Pionirja matere, dveh firm Gorjancev,

Konfeksije Vinteksa, vse je padlo v paketu.«

Tudi na sindikate menda?

»Gotovo, v dveh mesecih je naše strokovne službe zasulo 4.000 vlog za delavske terjatve. Zavladalo je izredno stanje. Prevzeli smo še odgovornost zastopanja pred sodišči za več kot 3.000 delavcev.«

Zdaj imamo na območju 19.000 članov, od tega jih plačuje članarino 14.000. Jasno je torej, za kakšen udarec je šlo, še posebej, če upoštevamo neurejeno financiranje v ZSSS.

Ko firme propadajo, moramo v preživelih delih sindikat postavljati na novo, sicer se članstvo porazgubi. Podobno je pri novih, zasebnih lastnikih.

Lani smo imeli precej stavk, dosti je firm, kjer delodajalci po tri mesece ne plačujejo plač, da o bitki za regrese sploh ne govorim posebej.

Delo se, skratka, kopiči. Površnosti si ne smemo dovoliti, saj bi sicer ostali brez članov, po kolektivni pogodbi SKEI imamo spet ogromno dela z njenim uveljavljanjem, predvsem z akti o delovni uspešnosti...«

Se vam ob teh težavah članstvo osipa?

»Seveda se, toda z vztrajnim delom in dobro organizacijo smo izpad članstva zaradi stečajev uspeli

Ciril Brajer

polovično pokriti z novimi člani.

Toda tako naša kot vse druge območne organizacije smo zelo zelo ovirane pri uspešnejšem delu, ker razmere v ZSSS niso urejene.

Težava ni le z višino članarine, ki se zdaj ureja, toda predvsem v prid sindikatov dejavnosti. Recimo, da jim je zveza omogočila dvig, če jih ni vanj po svoje celo prisili-

la (tudi po zaslugi akcij Delavske enotnosti), za pravšnje delitev pa ni bilo storjeno nič!

Za povrh lahko mirno govorimo o anarhiji tudi pri tem, kar imamo sprejeto in zapisano še od prej. Na našem območju kar štiri dejavnosti ne spoštujejo statutarnega določila zveze o zagotavljanju sredstev območnim organizacijam, poudarjam, po starem, še veljavnem pravilniku:

To so Promet in zveze, dve konferenci Državnih in družbenih organov, Finančna organizacija in Energetika.

Mi nagovarjamo člane, naj spoštujejo sistem, dogovore, sklepe, agitirali smo med njimi, naj pristanejo na dvig članarine, naj se držijo novega načina plačevanja, in le kako naj pred njimi zagovarjamo ves nered!?

SKEI in Obrtniki kar sami vpeljuje nekak sistem, ki niti približno ni kompatibilen z zvezo, za nas pa pomeni le dodatne težave.

Tako ne bo šlo več naprej, to je začetek konca! Če zveza ne bo zmogla ali želela urediti finančno moč to ožigosati za načrtno uničevanje mreže na terenu, za načrtno zmanjševanje ravni storitev članstvu, posledično izstopa in propad ali vsaj razpad ZSSS!«

Delavska enotnost naj začasno izhaja pri ZSSS

Člani republiškega odbora sindikata trgovine so na seji prejšnji teden poudarili nujnost ažurnega, objektivnega, kritičnega in stalnega obveščanja članov o delu sindikata na vseh ravneh organiziranja, predvsem pa o problemih, s katerimi se dnevno soočajo delavci. Zato so predlagali, naj Delavska enotnost brez priloge, ki bi imele politične oz. strankarske vsebine, začasno izhaja v eni od ustreznih služb pri Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije.

Bolj kritični pa so bili pri obravnavanju predlagane vsebine pogodbe o ustanovitvi družbe z omejeno odgovornostjo TRI S d.o.o. Ljubljana. Menili so, da bi s pretirano širitvijo dejavnosti lahko zanemarili osnovno namembnost ustanovitve podjetja. Prevladalo je stališče, bi se s številnimi dejavnostmi predlagana družba oddaljila od osnovne dejavnosti, to je izdajanje časopisa Delavska enotnost.

Člani republiškega odbora v načelu niso nasprotovali ustanovitvi družbe, vendar pod pogojem, da bo predmet dejavnosti le področje, ki je podrejeno programskim in statutarnim izhodiščem ZSSS in Sindikata delavcev trgovine Slovenije.

Sandi Bartol

TREBA BO ZAROPOTATI

Ko je Milan Utroša, član predsedstva ZSSS, prejšnji teden v Novem mestu predaval sindikalistom Revoza o soupravljanju delavcev, je bilo moč že med predavanjem slišati kar nekaj zanimivih pripomb.

Sindikati v Revozu se je namreč odločil delavce prepričati o smiselnosti in vrsti prednosti, ki si jih lahko pridobijo, če konkretizirajo sicer po zakonu le fakultativno pravico do soupravljanja.

O vsebini pa tudi tehnologiji tega postopka oziroma odločitve, ki je za delavce življenjskega pomena, smo v Delavski enotnosti priobčili še vrsto prispevkov. Tudi seminarje, za katere tudi v podjetjih učinkovito skrbi Milan Utroša, smo že nekajkrat spremljali.

Tokrat tega ne bi ponavljal, nanzal pa bi nekaj vprašanj, ki so za te seminarje značilna in precej nazorno orišejo vzdušje v podjetju, ki vstopa v sfero uresničevanja soupravljaljskih pravic.

V Revozu ni prav ugodno:

Sindikati recimo dvomi o korektnosti poslovnih rezultatov, vsaj tistih, s katerimi jih vodstvo seznanja. Tudi s slovenskimi prevodi

za delavce pomembnih aktov ima kljub jasni zakonodaji kar naprej težave. Prav Revozov pretežni lastnik Renault je bil tisti, ki je v Sloveniji sprožil predloge za spremembe in dopolnitve zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, vsekakor ne v prid teh pravic. Tudi dopisi med sindikatom Revoza in vodstvom, ki so mi jih kazali med seminarjem, pričča o vse prej kot dobrih odnosih.

SKEI Revoza je 2. 12. 1996 pisal predsedniku uprave, gospodu Coursatu, da je odnos vodstva Revoza do delavcev in sindikata neresen, da vodstvo ne izpolnjuje dogovorov o plačah in da bo sindikat terjati odstop nekaterih članov uprave ter dveh članov nadzornega sveta, ker vsi ti delujejo proti interesom zaposlenih.

Zahteva še revizijo poslov, ker dvomi o pravilnosti in odkritost finančnih rezultatov.

O vsem tem kanijo obvestiti tudi francoske sindikate in javne medije.

Ponudbe vodstva so ožigosali za "mizerne" in za dokaz, da vodstvo sindikata ne jemlje resno kot pogajalskega partnerja.

Vodstvo potem odgovarja v podobnem tonu, zvrtača vso krivdo za slabe odnose na sindikat, kar pa je bilo bolj zaskrbljujoče, je bila izjava predsednika sindikata SKEI v Revozu Janeza Jakše:

»Tudi doma nimamo takšne sindikalne podpore, kot bi jo pričakovali! Ko imamo težave, so vsi gluhi. Šele ko pišem v Pariz ali Zenevo, me nekateri doma resno vzamejo.«

Kdo so ti "nekateri doma" mi je postalo jasno, ko so me trije Re-

vozovi sindikalisti prosili za poseben pogovor.

Janez jakša: »Vesel sem, da imam priložnost za naš časopis povedati nekaj, kar dolgo vre tako v meni kot med mojimi kolegi. Sicer sem o tem že razpravljal, tudi v prisotnosti vašega novinarja, pa je stvar potem skopnela ali zvo-denela.«

Torej! Sindikat je za delavca in za nič drugega! Sindikalni časopis je za delavca in za nič drugega!

To velja tako za obnašanje funkcionarjev, ki mislijo, da je sindikat ustanovljen zanje in zaradi njih, kot za novinarje, če imajo podobne predstave.

Nekajkrat sem, le za primer, opozarjal, da politika in stranke nimajo v našem sindikatu kaj početi. Tudi v Delavski enotno-

Jovo Labanac, sekretar Sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije

KMETIJCJI POTREBUJEJO DELAVSKO ENOTNOST

»Na decembrski seji našega izvršnega odbora smo govorili tudi o problemih pri izhajanju Delavske enotnosti. Enotno smo menili, da naše članstvo ta časopis potrebuje zaradi medsebojnega obveščanja v sindikatu in tudi zaradi širše javnosti. Govorili smo tudi o ohranjanju tradicij časopisa, ki izhaja že petinpetdeset let.«

Pogoj za dober časopis je zlasti njegova vsebina, ki mora biti za bralce dovolj vabljiva. Od vsebine je odvisna naklada in cena. Menili smo, da financiranje Delavske enotnosti iz vnaprej določenega deleža članarine ne bi zagotavljalo potrebne kakovosti. Noben časopis, ki ga dobiš zastoj, po našem mnenju ne more biti dober. Mislimo, da morajo naročniki in bralci časopis kupiti, saj ga si-

cer ne bodo dovolj cenili. Iz članarine pa bi lahko zagotavljali del denarja, zlasti za materialno bazo in izboljšanje kakovosti.

Za dober časopis so potrebni tudi novinarji in zunanji sodelavci, ki mu lahko dodajo veliko življenjskosti. Če bodo vodstva sindikatov dejavnosti in Zveze časopis štela za svojega, ne bodo dala le denarja, prispevala bodo tudi k izboljšanju njegove vsebine.

Naš izvršni odbor podpira nadaljnje izhajanje Delavske enotnosti, tudi ustanovitev nove družbe, ki bi bila njen izdajatelj. O kapitalnem vložku, ki je predviden v družbeniški pogodbi za podjetje TRI S, in uredniški zasnovi Delavske enotnosti, se bomo odločili skladno s temi načelnimi opredelitvami.«

F. K.

Delavska enotnost

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:.....

Naziv podjetja ali ustanove:.....

Naslov:.....

Podpis naročnika:

CELJANI ZADOVOLJNI Z OPRAVLJENIM DELOM

Konec prejšnjega tedna se je več kot sto zaupnikov celjske območne organizacije ZSSS zbralo v Hotelu Celea na že petem tradicionalnem srečanju. Vabilu Lada Kaluža, sekretarja območne organizacije, naj se udeležijo te priložnosti za medsebojno spoznavanje in druženje so se odzvali tudi Dušan Semolič, predsednik ZSSS, in večina sekretarjev republiških odborov sindikatov dejavnosti. V priložnostnem govoru je Semolič med drugim napovedal, da bo maja, ko se bo iztek rok za podpis nove splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, verjetno treba uprizoriti veliko splošno stavko. Nanjo se je treba že zdaj pripravljati.

V Hotelu Celea se je zbralo več kot sto sindikalnih zaupnikov celjskega območja. Srečanje je popestrila Sonja Barl, ki je mize okrasila s papirnatimi labodki. Vsem udeležencem je zaželela, da bi bili lepi kot labodki.

tudi majhne dosežke, naprimer za tisočak večje plače ali dodatke. Semolič je omenil tudi odpoved splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, ki naj bi bila sestavni del premišljene taktike za zmanjšanje pravic vseh zaposlenih. Delodajalci so z odpovedjo kolektivnih pogodb po njegovih besedah hoteli delavec med seboj spreti. Njihov edini cilj pa je bil krčenje pravic zaposlenih, s čimer

bi povečali dobiček in svoj že zelo visok osebni standard.

»Scenarij delodajalcev smo preprečili, ker smo takoj dokazali svoje nestrinjanje in demonstrirali svojo moč.

Breme spopada na sindikalni strani je nosila zlasti ZSSS, kateri sta se pridružila Pergam in Neodvisni sindikati s Ptuja. Spopad po odpovedi splošne kolektivne pogodbe in večine pogodb dejavnosti je bil prvi klasični spopad med delodajalci in organiziranimi delojemalci v naši novi državi. Prav zaradi te izkušnje delodajalci zdaj zahtevajo od sindikatov, naj se odpovedo pravic do uporabe stavke, je Semolič ocenil dogajanja pred koncem lanskega leta.

Menil je tudi, da na pogajanjih o novi splošni kolektivni pogodbi delodajalci sindikatom ne bodo hoteli popustiti. Verjetno bodo

priljubljeni skleniti le splošno kolektivno pogodbo, pogodbe dejavnosti pa bodo hoteli nadomestiti s pogodbami v podjetjih ali pogodbami o delu. Zaradi vsega tega bo ZSSS morala narediti velik »kazin«. Če tega ne bo naredila, bodo bolezenska nadomestila zmanjšana za polovico.

Dušan Semolič, predsednik ZSSS

priljubljeni skleniti le splošno kolektivno pogodbo, pogodbe dejavnosti pa bodo hoteli nadomestiti s pogodbami v podjetjih ali pogodbami o delu. Zaradi vsega tega bo ZSSS morala narediti velik »kazin«. Če tega ne bo naredila, bodo bolezenska nadomestila zmanjšana za polovico.

Bistvo sindikalizma pa je znano: pravice najlažje obranijo vsi delavci skupaj, ZSSS mora zaposlene torej čimbolj združiti. Če tega ne bo sposobna, se lahko sindikat v naši državi zgodi isto, kot so pred leti doživeli angleški, ki jih je konzervativna vlada skoraj uničila.

Po Semoličevem mnenju so sedanja pogajanja ključna za obrambo pravic delavcev in obstoj sindikatov.

Velike ljubezni s prejšnjo vlado ni bilo, pravi Semolič. Pripravljanje in sprejemanje nove delovnopravne zakonodaje, še posebej zakona o delovnih razmerjih, bo pokazalo, ali bodo odnosi z novo vlado kaj boljši.

Solidarnost med slovenskimi sindikati ni na visoki ravni. Nekoliko boljše je na mednarodni ravni. ZSSS je južnokorejskim sindikatom, ki protestirajo zoper slab zakon o delu, poslala pismo podpore.

Glede nove pokojninske zakonodaje je Semolič menil, da gre vsebinsko za medgeneracijsko pogodbo, ki je ne more nadomestiti noben kapitalski sklad.

F. K., foto S. B.

Ob odhodu med upokojece so se celjski sindikalisti Hildi Žežko takole zahvalili

SKEI POVEČAL ČLANARINO?

Vprašaj v naslovu bo verjetno kmalu odveč, saj sta republiškem odboru Skei, ki je zasedal ta ponedeljek, pri glasovanju manjkala le dva glasova. Ker je večina članov glasovala za povečanje članarine, bodo odsotne člane pozvali, naj se o tem izrečejo pisno. Na tej podlagi bo republiški odbor o enoodstotni članarini od bruto plač že na prihodnji seji sprejel le še ugotovitveni sklep.

Članarina je bila tokrat osrednja točka dnevnega reda, saj se Skei z njenim povečanjem ukvarja skoraj leto dni. Za povečanje najprej ni bilo velikega navdušenja, kasneje pa se je zanj zavzemalo vedno več članov republiškega odbora. Na podlagi tolmačenja statutarne komisije je republiški odbor že decembra sklenil, da za povečanje članarine ni potrebno sklicati kongresa Skei. Takrat je tudi sklenil, da bo odločitev veljavna le, če bosta zanj glasovali dve tretjini vseh članov republiškega odbora. Ponedeljkove seje se je udeležilo 43 od petdesetih članov republiškega odbora, povečanje je podprlo 31 članov, nasprotovalo pa deset. Od preostalih devetih bodo zato zahtevali, naj se o njem pisno izrečejo.

V polemični razpravi, ki se je razvila pred tem sklepom, smo slišali marsikaj, med drugim:

Franci Žaberl: »Odločamo o usodi Skei. Če povečanja ne bomo izglasovali, bo najprej zmanjkalo denarja za zaposlene na območjih, kasneje še za pravne službe. Kupili bomo žaro za lasten pogreb.«

Branko Medik: »Bil sem proti, čeprav sem prepričan, da Skei potrebuje enoodstotno članarino. Vem namreč, da bodo letošnje naloge izjemno zahte-

vne in da bomo zanje potrebovali zelo veliko denarja.«

Oskar Komac: »Glasovanje je posledica slabih priprav. Ljudem bi morali najprej povedati, zakaj bomo porabili večjo članarino.«

Branko Amon: »Kolege bi rad spomnil, da so težko pristali tudi na povečanje članarine z neto na bruto plače. Tisti, ki za povečanje ne morejo glasovati, naj odstopijo.«

Albert Vodovnik: »Med nami so kolegi, ki jim zavrnitev povečanja ustreza, saj bodo članarino v podjetju vseeno povečali, in denar obdržali v podjetju.«

Edmund Ozimič: »Ni pomembno le povečanje, ampak tudi njegova izpeljava. Mogoče bi bilo boljše, če bi uvedli šestmesečno prehodno obdobje, v katerem bi povečana članarina ostala sindikatom podjetij.«

Blaž Jug: »O članarini odloča organizacija, ne članstvo. V našem podjetju že pol leta pobiramo enoodstotno članarino.«

K vsemu temu lahko dodamo le, da bo Skei zelo verjetno že čez nekaj dni izglasoval enoodstotno članarino. Kot je pokazala praksa v drugih sindikatih iz sestave ZSSS, podobne sklepe so sprejeli že štirje, sklep ne bo izveden preknoči. Izvajanje bo odvisno zlasti od delitve, za katero se bo

treba še dogovoriti. Občutljiv bo zlasti delež za Zvezo, ki ji vsi radi gledajo pod prste.

Proti nasilni enakopravnosti

Republiški odbor je obravnaval tudi program svoje komisije

Janez Jakša, je bilo tako tudi v Revozu.

V komisiji so se pogovarjale zlasti o enakih možnostih na delovnih mestih, pa tudi o pravičnejšem razporejanju domačih obveznosti. Golobova je še menila, da je v Skei veliko več

ni, da sindikat ne sme kadrovati po kvotah, ločenih za ženske in moške. Prevladalo je mnenje, da ničesar ni dobro delati na silo, tako kot je naprimer naredila Združena lista socialnih demokratov pri zadnjih volitvah. Omenili so tudi, da se ženske rade držijo v ozadju. Tiste, ki prevzamejo funkcije v sindikatu, pa so praviloma uspešne. Tako naj bi bilo zlasti v Impolu. Več članov je omenilo tudi, da ženskam – šeficam pogosto zmanjka časa za družino. Program komisije za vprašanja žensk pa je republiški odbor potrdil.

Zimske športne igre Skei

Republiški odbor Skei je organizacijo letošnjega tekmovanja v veleslalomu in smučarskih tekih zaupal svojemu območnemu odboru za Podravske. Tekme bodo 21. februarja na snežnem stadionu mariborskega Pohorja. Pri organizaciji bo sodeloval tudi Smučarski klub Branik.

Članske izkaznice

Posebna skupina je pripravila osnutek članske izkaznice Skei, o katerem bodo odločali na eni od prihodnjih sej. Takrat se bodo pogovorili tudi o neugodnem zavarovanju članov, ki bi bilo lahko enotno za člane vseh sindikatov iz sestave ZSSS. Skušali bodo urediti tudi plačevanje članarine začasno nezaposlenih članov in tistih, ki so zaradi boleznih daljši časa odsotni. Ugotovili so namreč, da neplačevanje članarine onemogoča nudenje pravne in drugih pomoči. Po besedah Alberta Vodovnika je za takšno stanje odgovoren nekdo v Zvezi.

Franček Kavčič

Lado Kaluža, sekretar celjske območne organizacije ZSSS

Kot je povedal Lado Kaluža, je bilo delo njihove območne organizacije v lanskem letu zelo naporno. Poleg skupnih nalog, ki so potekale v vsej ZSSS, so v celjskem območju imeli največ dela s stečajni, prisilnimi poravnava, neizplačanami plačami in regresii. V stečaj so šli EMO Energetika in dve trgovski podjetji. Hude težave so imeli delavci Zlatarne Celje in Koplasta. Za izplačilo plač so sindikati podjetij morali nenehno pritiskati; če ni šlo po mirni poti, so organizirali tudi stavke. Kaluža ocenjuje, da so bile sindikalne akcije večinoma pravočasne, ponekod pa prepozne, zaradi česar niso dosegle cilja. Kaluža je še menil, da bi morebitna neuspešna pogajanja za splošno kolektivno pogodbo za gospodarstvo škodovala tudi zaposlenim v negospodarstvu. Sindikalne zaupnike je zato pozval k strnitvi sil, le z združenimi močmi bodo učinkovito pomagali delavcem.

Dušan Semolič je menil, da je ZSSS lani delala uspešno. Takšen rezultat pa je dosegla le zaradi tega, ker je delodajalcem in tudi državi dokazala svojo moč. Zdaj celo delodajalci priznavajo, da sedanje minimalne plače in regresa za letni dopust delavci ne bi imeli, če ZSSS odnosov ne bi zaostri. Ključen trenutek je bila napoved splošne stavke maja lani, zaradi katere so delodajalci in vlada podpisali socialni sporazum. ZSSS je bila uspešna tudi zato, ker je dokazala, da so njena skrb najslabše plačani in najbolj ogroženi. Več desetletno delavcem se je zaradi socialnega sporazuma plača povečala. Velika večina delavcev je dobila tudi regres za letni dopust. Če kdo tega ni dobil, tega ne gre očitati ZSSS, saj ni na oblasti, tudi žandar ne more biti.

Ker veliko povečanje pravic letos ne mogoče, bo treba ceniti

Albert Vodovnik: »Na pogovorih v nekaterih podjetjih so nas zaupniki opozorili, da poročanje o pogajanjih o novi splošni kolektivni pogodbi za gospodarstvo ustvarja med našimi člani zmedo. Bojijo se namreč, da je ogrožena tudi kolektivna pogodba za kovinsko in elektroindustrijo ter metalurgijo. Zaradi slabih izkušenj doživljajo ta pogajanja kot kamen, ki te potegne pod vodo. Naši zaupniki zahtevajo od nas, naj ohranimo kolektivno pogodbo dejavnosti, Zvezi pa predlagajo, naj se pogaja le o novem socialnem sporazumu.«

za uveljavljanje žensk, ki jo vodi **Andrijana Golob**. Komisija je pred pol leta pripravila posebno brošuro o uveljavljanju žensk in izvedla več seminarjev, ki so potekali po programu Phare. Kot je povedala Golobova, so nekatere seminarje organizirali tudi v podjetjih. Ženske so jih bile večinoma zelo vesele, v nekaterih podjetjih pa so se le prijavile, na seminarje pa niso prišle. Kot je kasneje povedal

žensk kot med njegovimi funkcionarji. **Jozica Hercog** je dodala, da bi s pomočjo svojih kolegov za članice sindikata rade naredile še kaj več. Zahvalila se je kolegom iz Gorenja, ki so vsem zainteresiranim delavkam omogočili udeležbo na seminarjih.

Tudi ta razprava je bila polemična. Nekateri so namreč ženskam očitali, da same naredijo premalo zase. Drugi so me-

Spremembe splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo

Piše: Brane Mišič

Pripravljeni smo za pogajanja!

Z usklajenim delovanjem in nepopustljivostjo večine sindikatov dejavnosti smo dosegli, da bo veljavnost SKP za gospodarstvo in odpovedanih kolektivnih pogodb dejavnosti z aneksi podaljšana do 31. maja oz. 31. avgusta letos. Smo pred pogajanja o spremembah in dopolnitvah SKP za gospodarstvo, kar bo za ZSSS in sindikate dejavnosti zelo zahteven projekt. Ni pričakovati, da bodo delodajalci po dosedanjih burnih diskusijah in polemikah podlegli besedičenju. Potrebni bodo argumenti in hkrati tudi podpora članstva. Morda bo potrebna tudi nova, širša stavka. Pravic delavcem in sindikatom ne bo nihče podaril, zanje se bo treba bojevati.

Pogajanja o spremembah in dopolnitvah SKP so se že pričela. Pogajajo se konfederacije in zveze sindikatov, reprezentativne na državni ravni, drugi podpisniki SKP pa v pogajanjih le sodelujejo. Sindikati in delodajalci smo že sprejeli poslovnik o vodenju pogajanj, določili smo pogajalske skupine, v katerih je po 10 predstavnikov delodajalcev in 10 predstavnikov sindikatov. Pogajamo se tako, da upoštevamo člene sedaj veljavne kolektivne pogodbe. Neusklajene člene bomo usklajevali s pomočjo stroke, zunanjih predstavnikov ali s posegom predsednikov organizacij podpisnikov SKP.

Med sindikati pa moramo do 24. januarja sprejeti protokol o usklajenem nastopu. Dosedanja praksa, ko je posamezni sindikat tekmoval za zahtevki po višjih ali drugačnih pravicah od drugih sindikatov, ne glede na argumente in možnosti, je dejansko voda na mlin delodajalcem. Ocenjujemo, da bo včasih lažje argumentirati zahteve do delodajalcev kot pa doseči usklajenost med sindikati. Škoda bi bila, če se ne bi naučili česa iz preteklosti. Še v ZSSS smo bili dostikrat deležni kritike, češ da je neki drug sindikat zahteval več. Nikoli pa nismo po podpisu kolektivne pogodbe ocenili, da so bile take demagoške zahteve zgrešene. Pomembno je, kaj dosežemo in kaj uresničimo, ne pa, kaj je kdo rekel. Če bi pravice delavcev merili samo po besedah, potem se ne bi srečevali z nezaposlenostjo, s socialnimi razlikami in ponekod celo z revščino.

V ZSSS smo z argumentacijo proti odpovedi SKP in kolektivnih pogodb dejavnosti določili pogajalske pozicije. Na sestankih in pogovorih s sindikati dejavnosti smo se dogovorili, da je pogajalska skupina ZSSS sestavljena iz dveh članov predsedstva in po enega člana iz vsakega sindikata gospodarskih dejavnosti. Postavili smo tudi cilj, da se s spremembo splošne kolektivne pogodbe pravice delavcev globano ne smejo znižati. To pomeni, da bi odstopanje pri kakšni izmed doslej veljavnih bonitet, moralo povečati bonitete na drugem mestu. Pri tem moramo nekatere stvari urediti v socialnem sporazumu (minimalna plača, plača iz uspešnosti poslovanja - profit schering).

Kar zadeva položaj gospodarstva, obstajajo omejitve, ki jih je treba upoštevati predvsem zaradi ohranjanja zaposlenosti. Ta je, dolgoročno gledano, celo večji problem kot kratkoročne plače.

Podatki o izplačanih plačah v letošnjem septembru kažejo takšno stanje:

Struktura delavcev po izplačanih plačah

Naziv	do 55.000	do 60.000
- gospodarstvo	3,4 %	,9 %
- negospodarstvo	0,6 %	1,6 %
- skupaj	2,7 %	5,6 %

Pri najnižjih plačah, ki jih prejema okoli pet odstotkov zaposlenih v gospodarstvu, že nekaj let ugotavljamo, da jih izplačujejo zlasti v tekstilni, usnjarskopredelovalni in delu kovinske industrije.

Na drugi strani pa ugotavljamo, da plače, zapisane v kolektivnih pogodbah, rastejo veliko počasneje od dejanskih izplačanih plač.

To lahko ponazorimo s tabelo:

Naziv	1990	1993	1994	1995	I.-X. 1996
1. Izplačana plača v gospodarstvu decembra	10.628	3.764	100.345	112.148	121.846
2. Izhodiščna plača za I. tarifni razred decembra	6.471	35.548	37.445	43.196	44.060
3. Delež 2:1	60,3	42,4	37,3	38,5	36,2

Z gotovostjo lahko trdimo, da bi bil gmotni položaj delavcev še slabši, če ne bi v socialnem sporazumu uveljavili minimalne plače. Po drugi strani pa dejanske plače naraščajo v sektorjih izven industrije in delno pa tudi zaradi plač po individualnih pogodbah.

Pri spremembah in dopolnitvah SKP bomo uveljavljali tele usmeritve:

- črtanje možnosti zniževanja izhodiščnih plač,
- uveljavitev plačilnih razredov, podobno kot v pogodbi KNG,
- enotni dodatki, ki bi bili zapisani v absolutnih zneskih, podobno kot v pogodbi SKEI,
- v primeru neizvajanja kolektivne pogodbe naj bo stavka plačana,
- nadomestilo za bolniško ne sme doživeti bistvenih sprememb,
- višina regresa za letni dopust bo odvisna od pogajanj, vendar naj bi vsi delavci dobili enak znesek,
- materialni prejemki v Sloveniji se morajo izenačiti ne glede na sektor zaposlitve,
- ohraniti pogoje za delo sindikata v podjetju.

Z uveljavitvijo sprememb in dopolnitev bi morali v ZSSS zagotoviti banko podatkov in na tej osnovi spremljati izvajanje kolektivnih pogodb. Sedaj namreč lahko iz statističnih podatkov ugotovimo le, koliko in kje se izvaja oz. ne izvaja kolektivna pogodba v dejavnosti. Podatkov za posamezna podjetja nimamo in to je naša slabost. Časi velikih sprememb in besedičenja so za nami. Potrebni so argumenti. Boljši je en korak resničnega izboljšanja stanja na področju delavskih pravic kot ducat programov in neplodnega tarnanja.

Piše: Rajko Lesjak, sekretar ZSSS

Besede spreminjajo svet

Dobra novica se slabo prodaja. Mediji so praviloma gluhi za dobre novice. Dobre novice, lepe besede niso konkurenčno blago.

Dobre novice na trgu komaj še najdejo kupce, lepe besede pa lepo mesto. Namesto po dobrih novicah hlastamo po čenčah, senzacijah, grozljivih dogodkih, nasilju, nesrečah, podtikanjih, polemikah in politiziranju. Vse skupaj pa je zavito v culo, ki ji vsi skupaj pravimo demokracija.

Na zaslonu v dnevni sobi vidimo vse, vse grozote tega sveta, nekateri bolj prizadeto, drugi ob hrustanju piškotov in pitju piva, za vse pa gre življenje naprej. Nič preveč se ne zganemo ob lakoti, vojnah, nesrečah, boleznih itd. Nesreča soseda je njegova, ni moja, ni naša, se nam mota po glavi.

Na koncu pa se eni in drugi izognemo problemu, z mislimi in besedami; saj tako nima smisla, nič ne moremo spremeniti, nima

smisla, si ponavljamo. Še tako majhna, drobna beseda pa je več vredna kot molk.

Še tako majhna stvar, ki ima smisel, je več vredna od največje stvari brez smisla.

Okolje je takšno, kakršni smo sami.

Tudi zato je odgovornost medijev velika. Seveda obstaja dolžnost obveščanja tudi o negativnih stvareh. Gotovo si ne želimo takšnih novic, ki bi enostransko hvalile samo en sistem, eno stranko, eno usmeritev, hvalile eno oblast, enega politika, enega sindikalista in ga kovala skorajda med bogove.

Ali pa, da bi iz mavrice naredile črno oziroma belo, če je tako naročeno. Dober časopis si mora prizadevati, da bo pisal tudi o dobrem. To je težavna naloga v tem času, kajti dobro je tako odmaknjeno, tako na obrobju, je v temi, noben žaromet ni uperjen v dobro novico. Če pa jo že osvetli, nanjo kar hitro pada senca. Hitro zbledi. Verjamem, da bo v DE več dobrih novic in manj takih, ko mora časopis belo očrtniti in črno narediti še bolj črno oziroma iz črnega narediti belo. Če bo obveljalo to zadnje, je to lahko slaba popotnica "novemu" časopisu.

Vem sicer tudi to - in s tem se velikokrat srečajo ljudje, pa najsi bodo tisti "majhni" in tisti "veliki", da resnične besede včasih niso prijetne in da prijetne besede včasih niso resnične.

Besede in slike so nevarno orožje, oboje lahko rani, smrtno zadene in zapušča globoke rane in brazgotine. Besede so od nekdanj spreminjale svet in ljudi. Še posebej takrat, ko so se spremenile v dejanja.

Sicer pa, ali si predstavljate tišino, ki bi nastala, če bi ljudje govorili samo tisto, kar vedo? Ali drugače. Tudi hudič lahko citira sveto pismo za svoje potrebe.

CELJSKI ZLATARJI SPET STAVKAJO

Čeprav so delavci Zlatarne Celje decembra prekinili stavko in spet poprijeli za delo, se položaj podjetja ni popravil. Najhuje je, da zaposleni živijo v negotovosti, nam je povedal Friderik Kralj, predsednik Skei tega podjetja. Zlatarna namreč 270 zaposlenim dolguje plače za november in tretjino lanskoletnega regresa. Nadzorni svet, ki je zasedal konec prejšnjega tedna, te negotovosti ni odpravil. Delavci zdaj čakajo na skupščino, ki bo zasedala šele prihodnji mesec, ta ponedeljek pa so ponovno začeli stavkati. Med stavko bodo vse, ki bi jim lahko pomagali najti izhod iz sedanjega položaja, povabiti na javno tribuno. Tam bodo zahtevali, da jim povedo, kaj jih čaka.

Prejšnji teden jih je razveselilo tudi pismo podpore, ki ga je njihovu direktorju poslal poslovni partner z Japonske. Pred dvema letoma so bili še drugi največji izvoznik zlatarskih izdelkov v to deželo. Ker lani niso imeli dovolj denarja za nakup zlata, se je izvoz v to deželo zmanjšal za polovico. V Zlatarni je še 80 delavcev preveč, preostali pa bi po Kraljevem mnenju lahko preživeli z delom. Dobliti ali kupiti bi morali le 40 kilogramov zlata. Ker 76 milijonov tolarjev zanj nimajo in jih ne morejo nikjer dobiti, jih bo, če

uničenje podjetja s 150-letno tradicijo, pravi Kralj. Na seji nadzornega sveta pa so slišali, da se za nakup njihove Zlatarne zanimajo tuji.

Po Kraljevih besedah imajo zaposleni sedaj premalo dela, zato jih veliko koristi lanskoletni dopust. Kar petnajst odstotkov zaposlenih pa je na bolezenskem dopustu. Te dni s polno paro delajo le zaposleni v skupnih službah, ki pripravljajo zaključni račun.

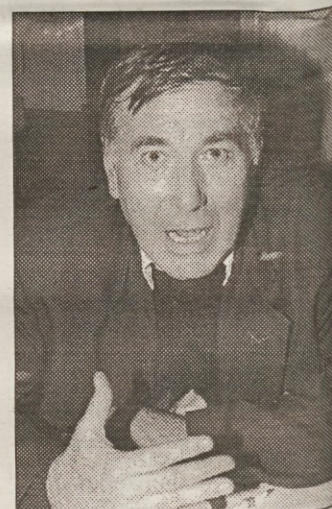
Zaposleni so zadnjo plačo prejeli 17. decembra. Ker so brez denarja, so v hudi stiski.

štipendije za njihove otroke zavrnili tudi zaradi napačnih izračunov. Posameznim proslilcem, ki so se pritožili, so krivice že popravili. Zaposlenim, ki položnic ne morejo plačevati, grozijo tožbe in rubeži premoženja. Pri presoji položaja zlatarjev je treba upoštevati, da so imeli pred leti zelo dobre plače, danes pa v povprečju zaslužijo le še 60 do 80 tisočakov.

Na vprašanje, koliko zaposleni zaupajo sedanjemu poslovodstvu, je Kralj povedal, da ima Boris Marolt, predsednik uprave, vso potrebno podporo. Nekatere njegove sodelavce pa so zaposleni izpostavljali, zato se mora Marolt odločiti, koga bo obdržal. Čeprav je iz Zlatarne odšlo veliko strokovnjakov, jih imajo za kakovostno proizvodnjo še vedno dovolj.

Kralj je bil za predsednika Skei izvoljen šele pred nekaj meseci. Prej je opravljal delo vodje službe varovanja in varstva pri delu. Tako kot večina drugih

leta, je kasneje izjavljala, da v času njenega direktorovanja delavcev niso odpuščali. Že leta 1992 pa je iz podjetja odšla prva skupina presežnih delavcev. Brglezova ima sedaj v Žalcu svoj obrat Nougget, kjer zanj delajo nekateri bivši delavci Zlatarne. Večjo firmo imajo tudi Zlatarji knežjega mesta, ki jih vodi bivši direktor veleprodaje Slavko Jerič. Dva bivša šefa tako Zlatarni ostro konkurirata.

Friderik Kralj, predsednik Skei Zlatarne Celje

Anica Brglez Volk, prejennica priznanja menedžerka leta, je vodila Zlatarno ob razpadu Jugoslavije, ko so v trgovine po Srbiji poslali še zelo veliko izdelkov, za katere niso nikoli dobili plačila. Takrat so zgradili tudi tovarno v Bučinu, zaradi katere so izgubili še dodatne štiri od osmih milijonov mark, ki so ostali v bivši Jugoslaviji.

se ne zgodi čudež, moral preživljati zavod za zaposlovanje. Nujno bi potrebovali tudi premostitveni kredit za zajamčene plače.

Ker je problem torej majhen, zlatarji sumijo, da gre za načrtno

Kralj se boji, da ne bo mogel več financirati svojega sina, ki študira v Ljubljani. Zaradi krivične lestvice, po kateri se podeljujejo štipendije, so v podobnem položaju še nekateri njegovi sodelavci. Nekaterim delavcem so

ni vedel, kaj se v Zlatarni dogaja, slutil pa je marsikaj. Prepričan je, da je bivša vodstvena garnitura svoj imidž izkoristila le zase. Anica Brglez Volk, ki je pred odhodom iz Zlatarne prejela priznanje za menedžerko

Za ta četrtek je stavkovni odbor povabil na pogovor vse, ki bi Zlatarni lahko pomagali in zaposlenim nalili čistega vina. V Celju naj bi se torej zbrali predstavniki ministrstva za delo, ministrstva za gospodarske dejavnosti, Banke Celje, SKB, Slovenske zadružne kmetijske banke, župan mestne občine Celje, predsednik Skei, sekretar območne organizacije ZSSS in še nekateri. Povabili so tudi vse medije, saj menijo, da jim lahko veliko pomagajo. O svojih zahtevah bodo obvestili tudi predsednika države, predsednika državnega zbora in mandatorja za sestavo nove vlade. »Predstavnikom vseh teh institucij bomo najprej predstavili svoj položaj in predloge za končanje agonije. Od povabljenih bomo zahtevali, naj zaposlenim povedo, kaj jih čaka. Zahtevali bomo tudi, naj se odločijo pred očmi javnosti in ne s figo v žepu, kot so se že večkrat. Hočemo enkrat za vselej končati agonijo, ki traja predolgo,« pravi Kralj.

Franček Kavčič, foto S. B.

Delavce prometa in zvez v Podravju pestijo drobni problemi

KDO BO REŠIL STATUS MARIBORSKEGA LETALIŠČA

Večina delavcev na področju prometa in zvez v Podravju prejema plače po kolektivni pogodbi, vendar imajo tudi mnogo problemov. Med temi je problem varnosti šoferjev v državah Vzhodne Evrope. V resnimi težavah so srečujejo tudi delavci mariborskega letališča, ki nima urejenega statusa.

"Velika večina delavcev, ki delajo na področju prometa in zvez v Podravju, ima plače po kolektivni pogodbi," pravi sekretar območnega odbora sindikata prometa iz zvez za Podravje Jože Korošec. "Nekaj problemov imajo s plačili le v Certusu, saj sistem nagrajevanja šoferjev še ni povsem dorečen. Certusovi šoferji so v zadnjem času, kakor pravijo, dobili poleg volana v roke še "torbo" z vozovnicami,

vendar pa zaradi povečanega obsega dela nimajo nič večjih plač. Avtobusni in še nekateri drugi šoferji – pa ne samo v Certusu – imajo težave tudi z obračunavanjem dnevnic in čakalnih ur. Na prvi pogled gre sicer za drobne probleme, ki pa povzročajo nezadovoljstvo med delavci, če jih v podjetjih ne rešujejo sproti. Zato bo ob pripravi nove panožne kolektivne pogodbe treba vse te probleme

rešiti. Na pogajanjih pa bi morali vztrajati tudi, da se osnovne plače nekoliko povečajo, čeprav tega verjetno ne bo lahko doseči."

"Skoraj vsi delavci na področju prometa in zvez v Podravju so lansko leto dobili regres za letni dopust. V Certusu so dobili regres v dveh delih, podobno pa je bilo tudi v drugih podjetjih."

V Pošti in Telekomu spoštujejo kolektivno pogodbo

Kako pa delujejo sindikalisti v enotah Pošte in Telekomu? "Dobro," pravi Korošec. "V teh

Jože Korošec: "Za varnost naših šoferjev v vzhodnoevropskih državah še vedni ni ustrezno poskrbljeno."

dveh sistemih dobro delujejo tudi sveti delavcev. Tako Pošta kot Telekom zagotavljata delavcem dolgoročno socialno varnost. Res pa je, da plače v teh dveh sistemih niso tako visoke, kot nekateri zmotno mislijo. Na Pošti in Telekomu tako pri izplačevanju plač kot pri uresničevanju drugih delavskih pravic spoštujejo določila kolektivne pogodbe."

Sedaj je večina podjetij v fazi lastninskega preoblikovanja. "Pri lastninskem preoblikovanju imajo največ težav delavci Certusa, saj podjetja ne morejo olastniti brez sodelovanja občine, ki je vlagala v njegov razvoj oziroma v osnovna sredstva. Občina pa v tem procesu doslej ni sodelovala dovolj aktivno."

Kakšne probleme ta čas rešuje sindikat prometa in zvez v Podravju? "Trenutno rešujemo največ na videz drobnih proble-

mov, ki pa vendarle posameznim delavcem v prometu in zvezah grenijo življenje. Gre za različne šikane, za prisiljevanje delavcev, da delajo preko delovnega časa, in za druge podobne probleme."

Kako pa je z delavci pri zasebnikih? "Med šoferji, ki delajo v zasebnem sektorju, je pravzaprav bolj malo naših članov, saj se mnogi v sindikat niti ne upajo vključiti," pravi Korošec. "Vendar vse šoferje, ne samo tistih pri zasebnikih, pestijo podobni problemi, zlasti glede varnosti. O tem smo pristojnim državnim organom poslali pismo že iz skupščine Sindikata prometa in zvez Slovenije, vendar se stvari le počasi premikajo na bolje."

Za varnost šoferjev še ni poskrbljeno

Zadnji dogodki kažejo, da za varnost naših šoferjev v vzhodnoevropskih državah še vedno ni ustrezno poskrbljeno. Najhuje je, ker so šoferji poleg svojega dela še dodatno obremenjeni z varnostnimi problemi. Nenehno morajo skrbeti za lastno varnost, pa tudi za to, da jim ne bi na tovarnjake natovorili nezaželenega blaga in jih brez njihove vednosti vključili v kakšno mednarodno tihotapsko mrežo."

V Podravju je v sindikat prometa in zvez včlanjenih več kot štiri tisoč članov. Največ jih v mariborski enoti Pošte Slovenije in Telekomu, v Certusu, Cestnem podjetju in na maribor-

skem letališču. Sindikalisti v upravi Pošte Slovenije pa so tudi potem, ko so pred dvema letoma sedež podjetja preselili iz Ljubljane v Maribor, ostali povezani direktno z republiškim odborom Sindikata prometa in zvez.

Neurejen status mariborskega letališča

"Med vsemi delavci na področju prometa in zvez v Podravju imajo največ problemov delavci mariborskega letališča," pravi Korošec. "Status tega letališča je še vedno nerешen, čeprav pristojni v državi poudarjajo, da Slovenija potrebuje alternativno letališče. Občina si sicer status letališča prizadeva rešiti, vendar ji doslej v pogajanjih z vsemi prizadetimi, še zlasti pa z državo, tega ni uspelo doseči. Na mariborskem letališču so nekatere naprave že v nevarnosti, da jih bo zaradi pomanjkanja sredstev za vzdrževanje načel zob časa. Prav tako je nevarno, da bo zaradi težkih ekonomskih razmer razpadel kolektiv letališča, ki je za njegovo delovanje in obstoj vsaj tako pomemben kot letališka oprema. Na letališču so namreč zaposleni ljudje z zelo specifičnimi poklici. Če bi obupali in podjetje zapustili, bi na letališču izredno težko našli nadomestne kadre," pravi Korošec. "Delavci mariborskega letališča v zelo nezavidljivem položaju, saj že dve leti niso prejeli regresa, pa tudi plač nimajo po kolektivni pogodbi."

Tomaž Kšela

KRIZI V POMURSKI TEKSTILNI INDUSTRIJI ŠE NI VIDETI KONCA, DELOVNA MESTA ŠE NAPREJ UKINJAJO

Tako kot tekstilna industrija povsod po Sloveniji je v krizi tudi tekstilna industrija v Pomurju. Ker se število delovnih mest v tej panogi zmanjšuje, se morajo delavci vse bolj odločno in organizirano boriti za svoje pravice, pravi Danilo Šipoš, sekretar v pomurski območni organizaciji ZSSS.

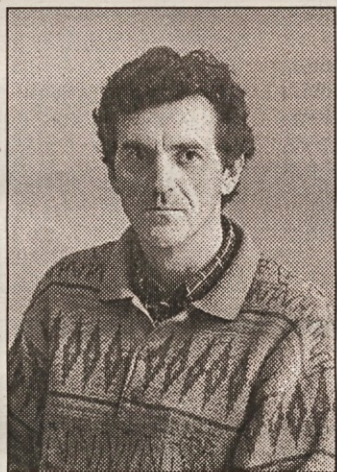
"Kriza, ki že lep čas pesti delavce v nekaterih tekstilnih podjetjih v Pomurju, še ni končana," pravi sekretar območnega odbora sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije za Pomurje Danilo Šipoš.

MTT je zaprla obrat v Ljutomeru

"Mariborsko podjetje MTT Tkalnica Melje je v Ljutomeru zaprlo svoj obrat, ki je dajal delo in kruh približno 60 delavkam in delavcem. V najboljših časih je bilo v tem obratu zaposlenih celo 300 delavcev. Konec lanskega leta so vsi zaposleni v obratu dobili odločbe, da so trajno presežni. Nekateri delavce je vodstvo podjetja iz Maribora sicer želelo prerazporediti na delo v Maribor, vendar se je kasneje tudi po posredovanju našega sindikata izkazalo, da predvidene prerazporeditve niso bile možne, saj bi se morali delavci voziti na delo krepko več kot dve uri, kar ni skladno z določili kolektivne pogodbe," pojasnjuje Šipoš. "V MTT so trajno presežne delavce ugotavljali brez sindikata in sveta delavcev, zato se je večina delavcev na sklepe, s katerimi so jih določili za presežne, že pritožila." Neuradno pa se po Ljutomeru šušlja, da nameravajo nekateri posamezniki obrat, v katerem je MTT ustavil proizvodnjo, ponovno odpreti. "Morda bo obrat boljše posloval, ko ga bo vzelo v najem kakšno zasebno podjetje, morda celo z nekaterimi ljudmi iz dosedanje vodstvene ekipe," pravi prizadeto Šipoš.

V Beltinki v stečaju je samo še 120 zaposlenih

Beltinko iz Beltincev, ki je že dve leti v stečajnem postopku, so v glavnem že prodali po delih. V tem podjetju, ki je včasih dajalo kruh 350 delavkam in delavcem, je sedaj 120 zaposlenih. Bivšim

Danilo Šipoš: "Mariborska tovarna MTT je zaprla svoj obrat v Ljutomeru in vse zaposlene v njem odpustila kot trajno presežne delavce."

delavcem Beltinke, ki so v stečajnem postopku prijavili svoje terjatve zaradi premalo izplačanih plač in drugih prejemkov, so doslej izplačali 15 odstotkov terjatev. "Bojim se, da bivši delavci Beltinke iz naslova terjatev v stečajnem postopku ne bodo dobili več veliko denarja," pravi Šipoš.

Stavke v lendavskem Indipu

V minulem letu so se morali za svoje pravice boriti tudi delavci Indipa iz Lendave. V tem podjetju, v katerem je približno 100 zaposlenih, so bili delavci prisiljeni s stavkami izsiljevati izplačilo že zasluženi plač. Tako so stavkali 27. maja, 28. junija, 2. julija, 30. septembra, 4. oktobra, medtem pa so imeli še nekaj izsiljenih zborov delavcev. "Pogoste stavke so vodstvo podjetja očito izučile, saj sedaj delavcem dajejo prejemajo plače kolikor toliko redno, običajno med 20. in 25. v mesecu, čeprav še vedno ne skladno s kolektivno pogodbo. Delodajalec sedaj delavcem izplačuje plače za minuli mesec dnev in v tekočem mesecu. Delodajalec dolguje delavcem lanskoletni regres za letni dopust. S

pomočjo sindikata so delavci zaradi tega na pristojnem sodišču že vložili tožbe."

V obratu M-Kluba organizirali sindikat

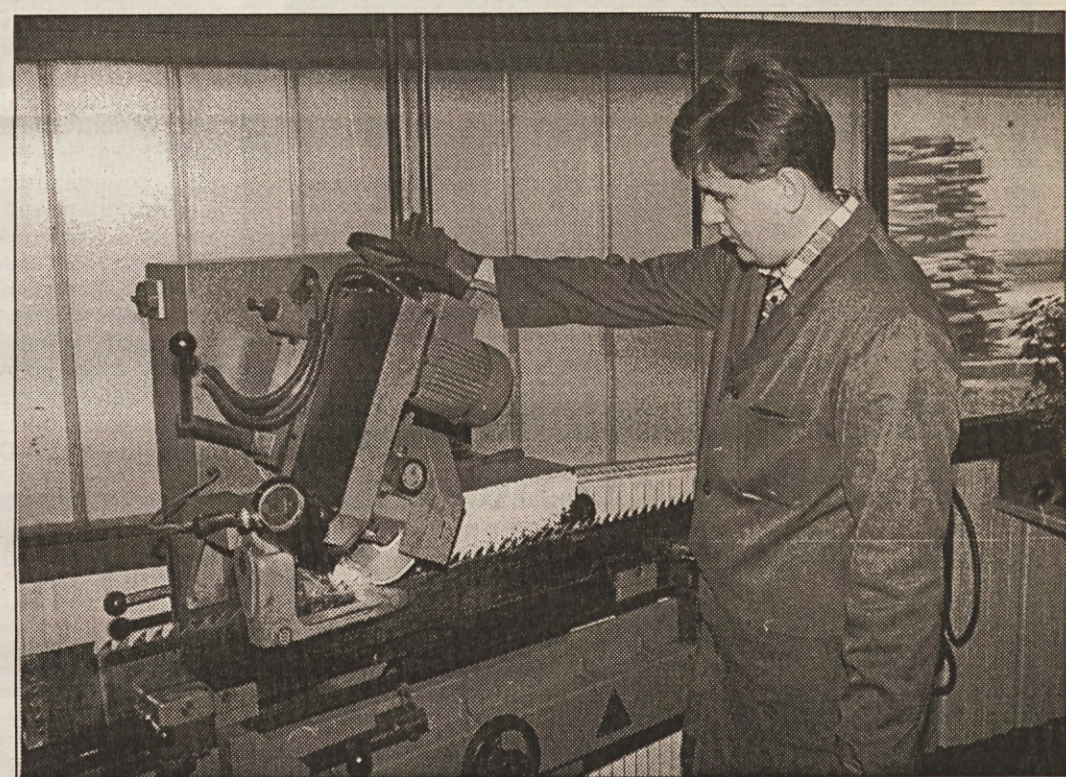
V obratu M-Kluba iz Velenja v Gradu na Goričkem, kjer je 40 zaposlenih, so se delavke in delavci začeli bolj zavzemati za svoje interese kot doslej. Zato so izvolili tudi izvršni odbor sindikata v podjetju, ki ga vodi Silva Bunderla, pomagata pa ji Darinka Ravbar in Brigita Železen. Članice in člani sindikata delavcev tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije v tem obratu so sprejeli tudi nova pravila sindikalnega delovanja in si na ta način zagotovili, da je njihova sindikalna organizacija samostojna pravna oseba. Tako se bodo lahko odslej samostojno pogajali z vodstvom M-Kluba iz Velenja. Posledice tega so že vidne: pred novim letom so zaposleni dobili četrtno regresa v bonih podjetja, vendar so jih odklonili. "Delavke in delavci pravijo, da imajo nizke plače, zato terjajo regres v gotovini ali vsaj v bonih kakšne trgovine široke potrošnje," pravi Šipoš.

Vse težje delovne razmere v Muri

Daleč največ delavcev v tekstilni industriji v Pomurju, več kot šest tisoč dela v Muri. Ta spoštuje določila kolektivne pogodbe, vendar pa so, kakor pravi Šipoš, mnogi delavci razočarani, ker ob koncu leta niso dobili nagrade oziroma "božičnice"; kakor ji pravijo v Pomurju. Vodstvo podjetja zatrjuje, da je Mura minulo poslovno leto končala uspešno. Zato so, pravi Šipoš, delavci pričakovali vsaj skromno nagrado ob koncu leta, še zlasti, ker so delovne razmere v Muri vse težje in zahtevnejše. Delavci morajo delati večzimensko, občasno morajo na kolektivni dopust, drugič pa morajo zopet delati nadure in podobno.

"Ker krizi in težavam še ni videti konca," pravi Danilo Šipoš, "se bodo morali tudi v bodoče s pomočjo sindikata dosledno zavzemati za svoje pravice."

Tomaž Kšela

SE BO V BORAČEVI ZOPET ZAVRTELA ŽAGA?

Gales ima novega lastnika

Sredi januarja je bila v Murski Soboti javna dražba, na kateri so prodali premoženje podjetja Gales v stečaju. Gre za žagarsko podjetje iz Boračeve pri Radenci, ki je po številnih lastninskih preoblikovanjih moralo pred dvema letoma v stečaj, o čemer smo v Delavski enotnosti takrat že poročali.

Stečajni upravitelj Fran Gyöerfi je neuspešno poskušal prodati Galesovo premoženje na šestih dražbah, na sedmi pa mu je to uspelo. Na zadnji dražbi so sodelovala štiri podjetja: SIM iz Radenci, občina Radenci, Zavarovalnica Maribor in Lesno gozdarska zadruga Gornja Radgona. Izklicna cena je bila 49 milijonov tolarjev, ali niti tretjina ocenjene vrednosti. Sodni cenilci so premoženje bivšega Galesa namre ocenili č na 173 milijonov tolarjev.

Na dosedanjih dražbah za premoženje Galesa ni bilo velikega zanimanja, na zadnji dražbi pa

se je med možnimi kupci razvilo tekmovanje. Tako je Zavarovalnica Maribor zmagala šele po tem, ko je za premoženje Galesa ponudila 67,5 milijona tolarjev. Kupnino mora poravnati v dveh mesecih.

Zavarovalnica Maribor pa je premoženje Galesa menda kupila v imenu zasebnega mizarskega podjetja Hart, ki namerava v Boračevi obnoviti žagarsko proizvodnjo.

Da je stečajnemu upravitelju na sedmi dražbi vendarle uspelo prodati premoženje Galesa v stečaju, so veseli zlasti bivši delavci tega podjetja. Iz stečajne mase bo namreč stečajni upravitelj lahko poplačal upnike, med katerimi so največji delavci. Poleg tega delavci upajo, da bodo vsaj nekateri med njimi zopet dobili delo in kruh, če bodo v Boračevi ponovno začeli žagati les.

T. K.

Prvi del

	januar 1997
1. Dnevnic	
- cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
- polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
- nižana dnevnic (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.218,00
2. Kilometrini (od 1. 1. 1997 dalje)	25,50
3. Ločeno življenje	49.158,00
4. Prenosišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	12.290,00

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje avgust-oktober 96 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 78.782 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let	39.141,00
- za 20 let	59.087,00
- za 30 let	78.782,00

2. Nagrada ob upokojitvi

236.346,00

3. Solidarnostne pomoči

78.782,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

Dopolnilni podatki

V skladu z zakonom o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 (Ur. l. RS, št. 34/96) v sindikalni listi objavljamo podatke, potrebne za izvajanje sporazuma:

1. Minimalna plača za mesec oktober, november in december 1996 55.942 SIT

2. Regres za letni dopust je v uspešnih podjetjih možno izplačati do višine povprečne plače v gospodarstvu za zadnje 3 mesece v bruto znesku; povprečna plača v bruto znesku za obdobje avgust-oktober znaša 122.897 SIT

Strokovna služba ZSSS

ZSSS, šampion znanja

IZobraževalni center Socius je letos prvič podelil priznanja šampion znanja. Med letošnjimi dobitniki je bila tudi Zveza svobodnih sindikatov Slovenije. Podelitve priznanja, ki so ga svobodni sindikati dobili za »obsežno in vsebinsko bogato izobraževalno dejavnost«, sta se udeležila Vanda Rešeta in Dušan Semolič (na sliki z direktorjem IC Socius Marjanom Peršakom).

Kako deluje Evropska unija (5)

Evropska konfederacija sindikatov – zastopnik delojemalcev v EU

Piše: Metka Roksančič

Evropska konfederacija sindikatov (EKS) je organizacija, ki jo sestavljajo svobodne, neodvisne in demokratične sindikalne zveze in evropska sindikalna združenja. Njen namen je zastopati celotni svet dela na evropski ravni kot enotna in pluralistična organizacija. Da bi to dosegla, EKS usmerja svoje aktivnosti predvsem na Evropsko unijo (EU), Svet Evrope, gospodarsko združenje EFTA in evropske delodajalske organizacije. EKS je tako v okviru EU predstavnik delojemalcev držav članic EU. Za delojemalce je zelo pomembno, da imajo svojega zastopnika, saj jim je na ta način omogočeno sodelovanje pri odločitvah, sprejetih na organih in ustanovah EU. Ustanovitvena pogodba skupnosti (EU) iz leta 1957 nalaga Evropski komisiji, naj si prizadeva za razvoj dialoga med menedžmentom in delom na evropski ravni, ki naj, če se obe strani strinjata, privede do odnosov, temelječih na dogovoru. Dogovor o socialni politiki, sklenjen med državami članicami EU leta 1992, nalaga komisiji, naj stori potrebne korake za spodbujanje dialoga med menedžmentom in delom in tudi določa formalne postopke sodelovanja obeh partnerjev.

Socialni dialog je eden najpomembnejših demokratičnih načinov doseganja pogodbenih ciljev EU (enotni evropski trg – svobodno gibanje ljudi, kapitala, blaga in storitev). EU je socialni dialog sistematično razvijala. Tako je leta 1985 na podlagi pogodbenih določil o ustanovitvi prišlo do dogovora med vsemi tremi partnerji (zastopniki delodajalcev in podjetij, zastopniki delojemalcev in komisije) o medsebojnem sodelovanju v zadevah EU ter o načinu tega sodelovanja. EKS je tako aktivno vpleta v delo vseh organov EU, kjer so zastopani interesi dela. Prav tako zelo aktivno sodeluje z vsemi uradi komisije, ki pripravljajo gradiva za odločanje.

EKS se je prilagodila nameram EU, da v prihodnosti razširi število držav članic EU. Tako je vrsta sindikalnih zvez držav Srednje in Vzhodne Evrope že članice EKS, nekaj pa jih ima status opazovalca. Ne glede na odločanje EU o možnih novih državah članicah, EKS organizira sindikalne zveze v teh državah za nove naloge. Namen je organizirati sindikalne zveze v državah, da bi lahko bile partnerji pri zastopanju interesov dela v državi, ki se poteguje za članstvo v EU.

To je zahtevna naloga, tako z vidika organiziranja skupnega nastopanja sindikalnih organizacij kot z vidika prizadevanja vzpostaviti socialni dialog v državi tudi v fazi priprav na pogajanje o članstvu v EU. Stanje v državah Srednje in Vzhodne Evrope je glede tega približno enako slabo. Vlade držav ne vključujejo sindikatov v priprave. Vloga EKS je pri tem zelo pomembna. Primer: zanimivo in obenem žalostno je, da smo odgovore naše vlade na vprašalnik Evropske komisije prejeli iz Bruslja od EKS in ne od naše vlade.

Organiziranje delojemalcev na ravni različnih evropskih organov in institucij je nujna. Kapital ne pozna meja, podobne ideje ima tudi politika.

EKS združuje le sindikalne zveze in konfederacije. Panožni sindikati se lahko vključujejo v evropska sindikalna panožna združenja, če so njihove zveze vključene v EKS. EKS združuje več kot 49 konfederacij iz 22 držav in zastopa več kot 45 milijonov delavcev.

sindikalni ZASTOPNIK

ENERGETIKI PROTI PODJETJEM

»Če ni šlo zlepa, naj gre zgrda!« Približno tako je v pogovornem jeziku zazvenel sklep republiškega odbora Sindikata delavcev dejavnosti energetike Slovenije (SDE), ki se je na eni svojih zadnjih sej v lanskem letu odločil izpeljati akcijo, v kateri bo kakšnih 8.000 njihovih članov iz vse države posamično tožilo svoja podjetja zaradi premalo izplačanih plač po kolektivni pogodbi za elektrogospodarstvo in premogovništvo v letih 1991 in 1992.

»Čeprav smo se o tem problemu z Vlado Republike Slovenije pogovarjali kar štiri leta, do dogovora, žal, ni prišlo. Zato smo se na pobudo članstva odločili za tak korak,« je odločitev komentiral predsednik SDE Franc Dolar. Osnova, na kateri člani Sindikata dejavnosti energetike tožijo svoja podjetja, je

likšen bi bil celoten zahtevek za vse, ki bi tožili, niso računali, »gre pa za velike denarce«...

Ker se petletni rok, v katerem morajo prizadeti vložiti svoje zahteve za premalo izplačane zneske v novembru in decembru 1991 in v vsem 1992. letu na krajevno pristojna delovno-socialna sodišča, te dni počasi

Predsednik SDE Franc Dolar je pogovor za Delavsko enotnost izkoristil tudi za zahvalo vsem delavcem distribucije Elesa, pa tudi drugim, ki so bili v domala nemogočih vremenskih razmerah kakor koli angažirani pri odpravljanju posledic žleda. »S svojo požrtvovalnostjo so dokazali, da so zahteve sindikata po spoštovanju kolektivne pogodbe popolnoma upravičene.«

v uredbi Vlade Republike Slovenije, ki govori o tem, da je mogoče premalo izplačane plače v letih 1990–1992 uveljavljati v postopkih lastninjenja. Ker pa gre v teh primerih za javna podjetja elektrogospodarstva in premogovništva, ki so v večini v stoodstotni lasti države, zaposleni, upokojeni ali prezaposleni v druge dejavnosti v njih pravzaprav nimajo česa lastniti. Zato so se po »vzoru« izplačili v šolstvu, državnih in družbenih organih, zdravstvu in policiji odločili, da bodo zahtevali izplačilo dolga v gotovini. »Gre za približno eno povprečno plačo in pol na posameznika,« nam je povedal predsednik Dolar. Ko-

že izteka, je SDE organiziral in opravlja servis za izpeljavo individualnih tožb prek območnih organizacij ZSSS. »Kdaj se bodo potem sodni mlini zavrteli, sedaj še ne morem odgovoriti,« pravi Dolar. »Po informacijah, ki jih imam, se bo to ponekod zgodilo prej, drugod kasneje. Odvisno pač od tega, kako so sodišča, založena ali kakšno, »afiniteto« bodo imela do naše, »zadeve«. Z gotovostjo lahko trdim le to, da bodo eni že imeli poplačane terjatve, medtem ko bodo drugi še čakali na rešitve.«

O razpletu bomo vsekakor še poročali.

D. K.

ZLEPA NI ŠLO – Franc Dolar

Bravo naši!

Reprezentanca Sindikata finančnih organizacij Slovenije zmagoslavno vrnila z mednarodnega smučarskega tekmovanja dikata denarništa in zavarovalništva Slovaške: na planini Šach (1.100 m n/v) nad Banjsko Bistrico je »pobrala« večino najzlahtnejših veslalomskih in tekaških kolajni, za nameček pa še pokal skokovca zmagovalca iger!

»Rešili smo čast in slavo slovenske smučarije v svetu,« se vrnitvi s Slovaške malo za šalo malo zares pohvalil sekretar go Ščernjavič, ki je bil navdušen tudi nad pozornostjo najuglednejših gostiteljev: pokrovitelja tekmovanja Mariana Juska, guvernerja Narodne banke Slovaške, in predsednika slovaškega dikatov Jana Mikušince, ki je ves čas spremljal slovensko zentanco.

UVRSTITVE NAŠIH – moški, veleslalom (dva teka!), let: 1. Dejan Zdovc 53:28; ženske – do 30 let: 1. Petra Valentič 3:30, 2. Saša Zabukovec 1:04, 4. Jana Pogačnik 1:05; smučarski moški (8 km), do 35 let: 1. Anton Pančur 24:45, 2. Ivan Sušnik 24:50, nad 35 let: 1. Andrej Lanišek 26:35, 3. Edi Kosi 30:28; ženske (8 km) – do 30 let: 1. Irena Petkovšek 14:16; nad 30 let: 3. Anja Kosi 21:28. Med zmagovalce so se vpisali še člani prve mešane te Slovenije (3 x 2 km) v postavi Ivan Sušnik, Anton Pančur, Irena Petkovšek (26:41), ki je drugouvrščeno ekipo Slovaške premagala za celih šest minut (!); Slovenija B (Andrej Lanišek, Vidic, Edi Kosi) je bila peta.

SO ALI NISO?! – Med najzaslužnejšimi posamezniki za vsekipno go reprezentance Sindikata finančnih organizacij Slovenije so bili niso (z leve proti desni) Edi Kosi (med posamezniki 3. nad 35 let), Pančur (1. do 30), Andrej Lanišek (1. nad 35) in Ivan Sušnik (2. do 30) so se za nameček imenitno odrezali še v štafetni tek 3 x 2 kilometra.

Zakaj invalid III. kategorije ne more biti uspešen varnostnik?

V strokovnih organih in službah Zbornice Republike Slovenije za zasebno varovanje (v nadaljevanju ZRSZ) se je začela intenzivna gonja proti družbam, ki so registrirane za storitve fizičnega varovanja in imajo zaradi zaposlenih invalidov III. kategorije dodeljen status invalidskega podjetja.

To kažejo članki sekretarja ZRSZ gospoda Inga Paša, dipl. iur., v Biltenu ZRSZ, št. 7–8/1996 z naslovom »Ali so invalidske organizacije lahko izvajalke zasebnega varovanja« in v prilogi Gospodarskega vestnika, št. 3 Varovanje-Zaščita z naslovom »Nevarna dediščina preteklosti« ter sklep UO ZRSZV o delovnih invalidih III. kategorije, ki že več let uspešno in strokovno opravljajo storitve varovanja objektov in premoženja, potem ko so se prekvalificirali oziroma usposobili za opravljanje takih storitev. V letu 1996 so uspešno opravili strokovne izpite pred komisijo zbornice za varnostnike v skladu z zakonom o zasebnem varovanju in obvez-

nem organiziranju službe varovanja.

V člankih in razpravah odgovorni iz Zbornice uporabljajo besedo invalid, ki sam potrebuje pomoč in od njega ni mogoče zahtevati, da bi učinkovito varoval druge osebe oziroma premoženje, nočejo pa razlikovati invalidnosti, ki je lahko večja ali manjša, nočejo uporabljati besede invalid III. kategorije, to je človek, ki v določenem okolju ne more opravljati dela zaradi boleznih dihal, alergije in podobnega, zelo uspešno pa lahko po temeljnih zdravniških pregledih in psiholoških pregledih opravlja delovne naloge varovanja.

Strokovno mnenje o sposobnosti opravljanja delovnih nalog varovanja so dali zdravniki in mi jim verjamemo.

Vprašljiv je tudi sklep UO ZRSZV, saj ob njem ni soglasja Ministrstva za notranje zadeve, ki mora biti ob izdaji licence. Po našem mnenju minister za notranje zadeve ni glede invalidov enakega mnenja kot vi. Postaje policije redno kontrolirajo delo varnostnikov in mu poročajo o delu varnostnih služb. Negativen odnos odgovornih v Zbornici ne temelji na analizi dejanskega stanja na področju varovanja, ampak na pobudi nekaterih posameznikov, direktorjev podjetij za zasebno varovanje iz UO Zbornice, ki se sklicujejo na neljalno konkurenco invalidskih družb,

ki za svoje storitve ne plačujejo prometnega davka za storitve. Njihov interes je, da bi izločili invalidska podjetja s področja varovanja in na lahek način pobrali njihove objekte, ki jih varujejo.

Ob pregledu vseh spremljajočih zakonskih predpisov zasebnega varovanja smo ugotovili, da je sklep UO ZRSZV protustaven, in zahteva, da gospodarske družbe zasebnega varovanja, ki imajo dodeljen status invalidskega podjetja, sprožijo ustavni spor, saj so po sklepu UO Zbornice posta-

vljene v pravno neenakost položaj nasproti drugim delodajalskim družbam, čeprav so registrirane za varovanje, oseb in objektov. Ob koncu se še enkrat odločimo, zakaj jim ne pustimo vljati storitev, za katere so sobljeni in jih kvalitetno in ekonomsko opravljajo? Kako je nomenklatura številka delovnosti vzrok za onemogočanje dela?

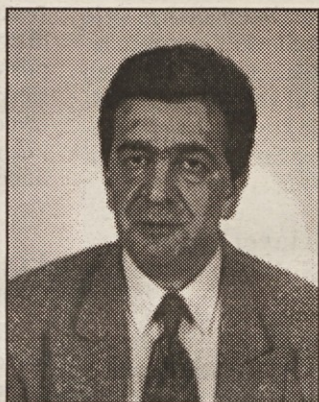
Mirko N. predsednik sindikata VAR

LAHKO BI BILO LE SLABŠE

»Ljudje končno učinkovitost dela sindikalnih zaupnikov raviloma merijo z debelino plačilne kuverte: čim otipivejša je, tem višja je ocena. In ker po pravkar podpisani podjetniški kolektivni pogodbi za obvladujočo družbo Poslovnega sistema Mercator plače ne bodo nič večje, kot so bile doslej, si prav nič ne domišljam, da bi me članstvo ob nesecu osoreje nosilo na rokah. Prej nasprotno,« pravi predsednik sindikata profitnega centra Nanos Postojna Dušan Djordjevič, gonilna sila pogajanja med upravo in sindikatom družbe, ki so 10. t. m. pripeljala do podpisa prve podjetniške kolektivne pogodbe v slovenski trgovini. »Tečaj se ne bo nihče več zavedal, da bi lahko bilo samo še slabše...«

Da bi lahko bilo »samo še slabše«, je Djordjevič zaslužil maja meseca leta, ko je uprava poslala sem sindikalnim organizacijam dve akte, ki naj bi opredeljevali delovnopравни položaj zaposlenih v Poslovnem sistemu Mercator. Po temeljiti analizi posameznih členov teh aktov sem ugotovil, da bi skoraj vse, kar je tam pisalo, pravzaprav sodilo v kolektivno pogodbo. In ko se je z upravo strinjalo še sekretar ZSSS Dušan Djordjevič, je bil njegov položaj v podjetniški kolektivni pogodbi,« pripoveduje Djordjevič. »Njegova razmišljanja sprva niso temeljela na omembe vredno odločanje. Še več: zavračali, če že omejalovale, so jih celo pomenezni sindikalisti v poslovnem sistemu! Vendar se ni uklonil.« Kaj pa, če kani uprava s to namero napredovati, kako bi bilo, če bi odpozdali kolektivno pogodbo?« je vprašanje, ki ga je iz dneva v dan vse bolj črtilo. Kot se je kazalo nekaj mesecev kasneje, bil njegov strah upravičen...

TENKOČUTEN ANALITIK – Dušan Djordjevič

Na njegovo pobudo se je nekega lepega poletnega dne »na lokaciji blizu Postojne« sestalo šest ali sedem vidnih sindikalnih funkcionarjev in mu po celodnevem »zasedanju« dalo prav: predloge iz aktov uprave je treba zavrniti, ker sodijo v kolektivno pogodbo! »Illegalci« so soglašali tudi z njegovo analizo, da utegne biti prav Mercator poskusni zajec pri morebitni odpovedi kolektivne pogodbe. »Nikoli ne bom pozabil besed sekretarja Sindikata delavcev trgovine Slo-

venije Sandija Bartola, izrečenih ob slovesu: »Mogoče bo še zgodovina pisala, v kakšno jabolko smo danes ugriznili!« se tistega dne spominja Djordjevič. Prvi del te »zgodovine« je napočil že kmalu: delodajalci so odpovedali kolektivno pogodbo...

Za drugi del pa je bilo treba opraviti še nekaj organizacijskih sprememb. »Konferenca sindikata Poslovnega sistema Mercator d. d. je bila zaradi jabolk in hrušk, ki so bile pomešane v njej, zelo nekooperativna, zavoljo razdrobljenosti pa tudi premalo enotna, da bi bila sposobna izpeljati pobude s tistega »ilegalnega« sestanka,« zaokrožuje Djordjevič. »Nazadnje, a ne brez odpora nekaterih posameznikov, smo premagali tudi to slabost: v začetku decembra se je konstituiral sindikat

obvladujoče družbe, izvolil vodstvo in...«

In pogajanja z upravo »kar hitro« pripeljal tako daleč, da so 10. januarja letos v obvladujoči družbi Poslovnega sistema Mercator že lahko podpisali podjetniško kolektivno pogodbo, prvo v slovenski trgovini (o čemer smo obširneje poročali v prejšnji številki Delavske enotnosti). »Vsega, kar smo si zastavili, nismo uspeli doseči, zato moram reči, da pogodba kajpak ni idealna,« končuje Djordjevič. »Je pa pomembno, da smo z njo v Mercatorju ohranili socialno partnerstvo. To naj bo zgled za bodoča pogajanja med delodajalci in delojemalci za oblikovanje novih kolektivnih pogodb tudi na državni ravni...«

D. K.

• Zanimanje za mednarodno sindikalno sodelovanje

Na povabilo svetovne trgovske sindikalne konference FIET se je sredi januarja vodstvo Sindikata delavcev trgovine Slovenije v Zagrebu srečalo z predstavniki sindikatov dejavnosti trgovine Hrvaške, BiH, Makedonije in Norveške. Predstavniki FIET-a so na tem srečanju predstavili svojo organizacijo, ki združuje 11 milijonov članov iz 140 držav. Vanj so vključeni delavci dejavnosti trgovine, turizma in drugih storitvenih dejavnosti.

Ta organizacija vodi pogajanja tako s socialno komisijo Evropske gospodarske unije, kakor z vodstvi vodilnih svetovnih in evropskih multinacionalk kot so Metro, Billa, Interspar in drugi. Svoje predstavnike imajo v mednarodnih svetih delavcev teh družb, kjer sooblikujejo socialno politiko in politiko cene dela. Nekatere od naštetih družb odpirajo svoje trgovske izpostave tudi v Sloveniji, zato je pri vodstvu Sindikata delavcev trgovine Slovenije prevladalo prepričanje o koristnosti povezovanja s to organizacijo.

Na delovnem pogovoru, ki smo ga predstavniki Sindikata delavcev trgovine Slovenije imeli z vodstvom te sindikalne organizacije, smo njihovega predstavnika povabili v Slovenijo. Šestindvajsetega februarja se bomo že dogovorili o načinu in pogojih včlanitve.

Predstavniki Sindikata delavcev trgovine Slovenije, ki smo na pogovoru sodelovali, smo korejskemu sindikatu poslali pisno podporo.

Sandi Bartol, sekretar

• Ustanovitev sindikata v Intersparu

Večina delavcev mednarodne trgovske družbe Interspar d.o.o. Ljubljana se je v poslovalnici v Celju včlanila v Sindikat delavcev trgovine Slovenije in na ustanovnem zboru 3. decembra lani ustanovila svojo organizacijo. Ob tej priložnosti sta jim o nalogah in delovanju Sindikata delavcev trgovine spregovorila sekretar tega sindikata Sandi Bartol in sekretar območnega odbora Sindikata delavcev trgovine Celje Ladislav Kaluža. Sprejeli so pravila sindikata družbe in program ter izvolili izvršni odbor in sindikalnega zaupnika. Z vodstvom družbe se želijo najprej pogovoriti o pogojih za delovanje sindikata v tej zazdaj edini mednarodni trgovski družbi v Sloveniji.

Za predsednika sindikata v družbi so izvolili Ditriha Kukoviča, Ladislava Kalužo pa imenovali za zunanjega pooblaščenega sindikalnega zaupnika. Obema čestitam za izvolitev in jima želim uspešno sindikalno delo.

Sandi Bartol, sekretar

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat delavcev gostinstva in turizma

Izhodiščne plače v turizmu in gostinstvu za obdobje januar–marec 1997

V skladu z določili Zakona o izvajanju socialnega sporazuma za leto 1996 (Ur. l. RS, št. 34/96) in določili kolektivne pogodbe dejavnosti gostinstva in turizma Slovenije so izhodiščne bruto plače za obdobje januar–marec 1997 po kolektivni pogodbi dejavnosti gostinstva in turizma Slovenije takšne:

Tarifni razred	Plača v SIT	Relativno razmerje
I.	50.338	1,00
II.	55.372	1,10
III.	61.916	1,23
IV.	68.963	1,37
V.	78.024	1,55
VI.	93.125	1,85
VII.	105.710	2,10
VIII.	125.845	2,50
IX.	151.014	3,00

Za izračun je upoštevan valorizacijski količnik 1.016, ugotovljen na osnovi podatkov o rasti cen na drobno.

Minimalna bruto plača v tem tromesečju je 55.942 tolarjev.

Ivan Jurše, sekretar

Sindikat kmetijstva in živilske industrije

Po čem smo

Na podlagi 46. člena Kolektivne pogodbe za kmetijstvo in živilsko industrijo Slovenije in 4. člena Zakona o izvajanju socialnega sporazuma so izhodiščne plače v kmetijstvu in živilski industriji Slovenije za obdobje januar–februar–marec 1997 takšne:

Tarifni razredi	Zahtevnostna skupina	Izhodiščna bruto plača v SIT za polni delovni čas
I.	enostavna dela	50.577
II.	manj zahtevna dela	55.635
III.	srednje zahtevna dela	62.211
IV.	zahtevna dela	69.291
V.	bolj zahtevna dela	78.396
VI.	zelo zahtevna dela	93.570
VII.	visoko zahtevna dela	106.214
VIII.	najbolj zahtevna dela	126.443
IX.	izjemno pomembna dela	151.732

Eskalacijska stopnja znaša 1,6 odstotka.

Jovo Labanac, sekretar

Sindikat kovinske in elektroindustrije

Kako nas cenijo

Izhodiščne bruto plače po kolektivni pogodbi za kovinsko in elektroindustrijo (Ur. l. RS, št. 37/96) so za obdobje januar–februar–marec 1997 takšne:

Tarifni razred	Zahtevnostna skupina	Relativno razmerje	Izhodiščna bruto plača
I.	enostavna dela	1,00	49.376
II.	manj zahtevna dela	1,12	55.301
III.	srednje zahtevna dela	1,25	61.720
IV.	Zahtevna dela	1,45	71.595
V.	bolj zahtevna dela	1,60	79.002
VI.	zelo zahtevna dela	1,90	93.814
VII.	visoko zahtevna dela	2,25	111.096
VIII.	najbolj zahtevna dela	2,60	128.378
IX.	izjemno pomembna najbolj zahtevna dela	3,10	153.066

Eskalacija: 1,6 odstotka.

Albert Vodovnik, predsednik

Kje so »hakeljci«?

Sindikat delavcev trgovine Slovenije (SDT) je tik pred nooletnimi prazniki izdal priložni brošuro z naslovom Najbolj aktualni odgovori pravnikov na postavljena vprašanja delavcev v letu 1996, v kateri na 40 vprašanj, tako ali drugače povezanih s pravicami delavcev iz kolektivne pogodbe, odgovarjajo specialisti za delovno pravo. Iz knjižice, ki lahko člani tega sindikata dobijo brezplačno na sedežu SDT v Ljubljani, Dalmatinova 4, za »pokušino« objavljamo nekaj vprašanj in odgovorov, nedvomno zanimivih tudi za najširši krog naših bralcev. (D. K.)

Vprašanje: Ali delavcu, ki dela prek polnega delovnega časa, pripada poleg 30-odstotnega dodatka od osnove tudi dodatek za delovno dobo za tiste ure, ki jih je opravil prek polnega delovnega časa?

Odgovor: Po 36. členu Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo (Ur. l. RS, št. 39/93 in 23/94) organizacija oz. delodajalec na eni strani in delavec na drugi strani določita v pogodbi o delovni dobi dodatni znesek osnovne plače delavca v tolarjih. Osnovna plača delavca je plača za polni delovni čas, določene delovne rezultate in normalne delovne pogoje, ki ne more biti nižja od izhodiščne plače, določene v tarifni prilogi te pogodbe, razen v primerih, ki so posebej določeni s kolektivno pogodbo. V 3. odstavku 40. člena Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo je določeno, da je osnova za izračun dodatkov osnovna plača delavca za polni delovni čas oz. ustrežurno postavko, izračunano na podlagi mesečnega zneska osnovne plače delavca, in številni delovnih ur, kolikor je polni delovni čas, določen v skladu s 37. členom Zakona o delo-

prek polnega delovnega časa. Delavcu, ki opravlja delo prek polnega delovnega časa, se posebej odmeri dodatek za delo prek polnega delovnega časa. Dodatek na delovno dobo pa se mu odmeri od osnovne plače, ne pa tudi za tiste ure, ki jih je opravil prek polnega delovnega časa.

Vprašanje: Delavec, ki sicer nima kvalifikacij, je bil razporejen v delovnega mesta žagarja na delovno mesto strojne obdelave lesa. Ali se mu lahko na novem delovnem mestu določi nižji osebni dohodek, kot ga je imel na prejšnjem delovnem mestu, ali se mu ta ne sme znižati?

Odgovor: Če je razporejen posledica zahtev delovnega procesa oziroma organizacije dela, kot to predvideva 2. odst. 17. člena Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Ur. list SFRJ, št. 60/89 in 42/90, ki se uporablja kot zakon Republike Slovenije), potem je delavec dolžan delati po dokončnosti odločitve na novem delovnem mestu, in sicer ne glede na to, da bo imel na novem delovnem mestu manjšo plačo od tiste, ki jo je dosegal na prejšnjem delovnem mestu. Delavec, ki noče delati na novem delovnem mestu, tvega, da mu v 30 dneh po dokončnosti sklepa o prenehanju delovnega razmerja le-ta preneha po 9. točki 1. odst. 100. člena Zakona o delovnih razmerjih (Ur. l. RS, št. 14/90 in 5/91).

Novo delovno mesto je v skladu s podjetniško kolektivno pogodbo oziroma splošnim aktom uvrščeno v ustrezni tarifni razred, poleg tega pa je potrebno upoštevati tudi dodatke, do katerih je delavec upravičen zaradi težjih pogojev dela, nevarnosti pri delu in zaradi obvezne uporabe osebnih zaščitnih sredstev (7. odst. 40. člena Splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo, Ur. l. RS, št.

39/93). Vsako delovno mesto se torej ocenjuje posebej, zato delavec, ki je razporejen na novo delovno mesto, ne »podeduje« plače, ki jo je imel na prejšnjem delovnem mestu, razen v izjemnih primerih, ko gre za starejše delavce, ali v drugih primerih, ko tako določa kolektivna pogodba oziroma splošni akt.

Če je delavec razporejen na novo delovno mesto zaradi invalidnosti, je že sicer upravičen do nadomestila osebnega dohodka, ki se odmerja v skladu s 134. členom Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Ur. l. RS, št. 12/92). Tudi v tem primeru pa je ocena delovnega mesta neodvisna od delavčeve invalidnosti in tudi delovni invalid, ki je upravičen do drugega ustreznega dela, ni hkrati avtomatično upravičen tudi do enake plače, kot jo je prejemal na prejšnjem, to je svojem delovnem mestu.

Vprašanje: Ko gre za turnusno delo, so delavci po razporedu na delu na dan nedelje in tudi na dan državnega praznika (dela prosti dnevi). Ali vratarju pripada nadomestilo plače za praznik in za nedeljo v primeru, ko je po razporedu prost?

Odgovor: Splošna kolektivna pogodba za gospodarstvo (Ur. l. RS, št. 39/93 in 23/94) v 40. členu določa, da pripada

delavcu, ki dela v nedeljo oz. na dela proste dneve, po zakonu 50 odstotkov dodatka k osnovni plači. Če pade prosti dan po zakonu na nedeljo, se dodatek med seboj izključujeta, kar pomeni, da ima delavec samo 50 odstotkov dodatka k osnovni plači, čeprav gre za delo v nedeljo, za katero predvideva navedena pogodba prav tako 50-odstotni dodatek.

Delavci, ki na praznični dan oz. na tisti dan, ki je po zakonu določen kot prosti dan, delajo, imajo pravico do nadomestila plače (1. odst. 68. člena Zakona o delovnih razmerjih, Ur. l. RS, št. 14/90, 5/91 in 71/93). To nadomestilo plače znaša po 41. členu 2. in 3. odstavka citirane kolektivne pogodbe 100 odstotkov osnovne, osnova za izračun nadomestila pa je plača delavca v preteklem mesecu za polni delovni čas. Delavec, ki delo opravlja, ni upravičen do nadomestila plače za čas odsotnosti na dela prosti dan po zakonu, saj delo opravlja in ima v tem primeru pravico do dodatka k osnovni plači po 40. členu splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo.

Če delavcu, ki dela v turnusu, pade praznični dan na njegov prosti dan, mu ne pripada nadomestilo plače po 68. členu Zakona o delovnih razmerjih, saj je po razporedu delovnega časa zanj ta dan dela prost in tudi sicer ne bi delal. Če bi tudi tak delavec imel pravico do nadomestila plače za čas, ko zaradi razporeditve delovnega časa ne bi delal, potem ne bi bilo možno uskladiti fonda delovnih ur. Vratarju nadomestilo plače za nedeljo, ki je po razporedu prost, ne pripada, saj po 68. členu ZDR nadomestilo plače za nedeljo ni določeno. Nadomestilo pripada delavcu samo za praznične dni, ki so z zakonom določeni kot dela prosti dnevi, in za druge dela proste dni, določene z zakonom. Če pa dela na dan praznika oz. nedelje, je seveda upravičen do plače za opravljeno delo ter dodatkov, določenih v 40. členu splošne kolektivne pogodbe za gospodarstvo.

Vprašanje:

Ali je za čas rednega letnega dopusta, bolniškega staleža ali druge odsotnosti z dela delavec v zdravstvenem zavodu upravičen do plačila minulega dela in kje so za to pravne podlage? Ali je pravica do dodatka na minulo delo vezana na prisotnost na delu?

Odgovor:

V nasprotju z dodatki za posebne obremenitve pri delu, neugodne vplive okolij, nevarnost pri delu in delo v manj ugodnem delovnem času – v primeru, da so to posebni pogoji, ki se pojavljajo občasno in zato niso ovrednoteni v osnovni plači in se iz tega razloga delavcem obračunavajo le za čas, ko je delavec delal v pogojih, zaradi katerih mu dodatek pripada – se pravica do dodatka za delovno dobo, upošteva določila kolektivne pogodbe za negospodarske dejavnosti, ne veže na dejansko prisotnost na delu.

Enako je mogoče povzeti tudi iz 82. člena Kolektivne pogodbe za dejavnost zdravstva in socialnega varstva Slovenije, skladno s katerim pripada delavcu dodatek za delovno dobo v višini 0,5 odstotka od osnovne plače delavca za vsako izpolnjeno leto delovne dobe. Ta dodatek se delavkam, ki imajo več kot 25 let delovne dobe, poveča še za 0,25 odstotka za vsako izpolnjeno leto delovne dobe nad 25 let.

Iz navedene določbe torej ne izhaja, da bi bila pravica do dodatka na delovno dobo vezana le na čas, ko delavec dejansko dela. To pomeni, da delavcu navedeni dodatek pripada tudi v času odsotnosti z dela. Poleg tega pa je potrebno v zvezi z nadomestilom plače za čas odsotnosti z dela v primeru izrabe letnega dopusta, boleznih in nekaterih drugih odsotnosti opozoriti še na 90. člen omenjene kolektivne pogodbe, ki določa, da je osnova za izračun nadomestila plače v teh primerih plača delavca, kakršno bi prejel za redni delovni čas v tekočem mesecu, če bi delal. Torej vključno z dodatkom za minulo delo.

BO PROPADLA TUDI ELRAD ELEKTRONIKA – ZDRAVO JEDRO NEKDANJEGA ELRADA?

Delavci podjetja Elrad Elektronika iz Gornje Radgone so zaskrbljeni, da bodo ostali brez dela in zaposlitve, saj temu podjetju in več kot 200 delavcem v njem, preti stečaj. Sindikat kovinske in elektroindustrije si prizadeva, da bi vsa odprta in sporna vprašanja rešili strokovno in v skladu z veljavno zakonodajo.

Podjetje Elrad Elektronika je začelo poslovati, potem ko je šla v stečaj njegova mati - delniška družba Elrad. Razlogi za propad Elrada, za katerega je stečajni postopek stekel januarja leta 1994, so bili številni: podjetje je premalo pripravljeno izstopilo iz poslovnega sistema Gorenje; poslovanje podjetja so bremenili številni hipotekarni krediti, likvidnostne težave podjetja so bile velike, za nameček pa je Elrad zaradi razpada jugoslovanskega tržišča in vojne na Balkanu izgubil še veliko tradicionalnih kupcev. V Elradu je bilo v najboljših časih zaposlenih 680 delavcev, pred uvedbo stečajnega postopka pa polovico manj. Zaposleni v podjetju tri mesece pred uvedbo stečajnega postopka niso več dobili plač. Podjetje jim je nekaj denarja izplačevalo samo še preko potnih nalogov in na podobne načine.

Elrad Elektronika – zdravo jedro podjetja?

Ko je šel Elrad v stečaj, so mnogi v Gornji Radgoni začeli razmišljati, kako bi rešili zdravo jedro tega podjetja, ki se je v minulih desetletjih uveljavilo na domačem in tujih trgih. Ponudili sta se dve možnosti: tedanji v. d. direktorja **Karel Sapač** je predlagal, da bi s pomočjo občine ustanovili novo podjetje in vanj prenesli rentabilne programe; tedanji predsednik skupščine Elrada **Branko Sagaj** in finančnik podjetja **Slavko Gabrovec** pa sta predlagala, da bi zdravo proizvodno nadaljevali v hčerinskem podjetju Elrad Elektronika, ki dotlej ni poslovalo. Stečajni upravitelj **dr. Štefan Ščap** se je odločil za drugo možnost in tako je stekla proizvodnja v Elradu Elektroniki. Za direktorja je imenoval **Slavka Gabrovca**.

Na začetku je podjetju Elrad Elektronika kazalo dobro, saj je racionaliziralo proizvodnjo, opustilo nerentabilne programe, izpraznilo proizvodne objekte v Meleh in podobno. Tako je podjetje prvo leto samostojnega poslovanja končalo s 70 milijoni tolarjev dobička. Nekaj več kot 200 delavcev, ki so nadaljevali delo v Elradu Elektroniki, je prejemale plače po kolektivni pogodbi in celo 6 odstotkov več od določenih s tarifno prilogo. Po drugi strani pa je stečajni upravitelj lahko prodal izpraznjene objekte v Meleh in tudi del firme za proizvodnjo profesionalnih satelitskih sistemov Elti

skupaj s 46 delavci. Iz stečajne mase je nato poplačal vse bivše delavce Elrada, ki so konec 1995 leta dobili razliko v plači do kolektivne pogodbe za zadnje tri mesece dela v letu 1993, konec leta 1996 pa še plačo za zadnjih enajst dni dela v podjetju v januarju leta 1994.

Težave pri poslovanju

Vendar so se v poslovanju Elrada Elektronike po besedah predsednika Sindikata kovinske in elektroindustrije v podjetju **Branka Šeruga** začele kmalu pojavljati težave, zato je podjetje leto 1995 končalo z izgubo 120 milijonov tolarjev. To so pokrili z dobičkom iz leta 1994 in zamenjavo poslovnih prostorov.

“Lansko leto smo imeli toliko dela, da je moralo naše podjetje dodatno pogodbeno zaposlovati delavce. Delavci v rednem delovnem razmerju so imeli celo težave, kako izkoristiti letni dopust,” pojasnjuje Branko Šeruga. “Vendar pa vse kaže, da je podjetje Elrad Elektronika lansko leto končalo z izgubo, saj nam sedaj grozijo z odklopom elektrike in vode, telefon pa so nam že tako in tako odklopili.” Očitno ima podjetje resne likvidnostne težave.

O tem, zakaj je Elrad Elektronika zabredla v težave, so mnenja različna. Sedaj že bivši direktor trdi, da je tekoče poslovanje uspešno, stečajni upravitelj pa meni, da podjetje posluje z izgubo. Delavci trdijo, da je novo podjetje zabredlo v težave, ker je stečajni upravitelj nanj prenesel obveznosti Elrada iz postopka prisilne poravnave iz leta 1993. Gre za okoli 170 milijonov tolarjev. Iz sklepa sodišča o prisilni poravnavi, ki je datiran z 5. 7. 1993, izhaja, da so za dane poroštvne izjave solidarno odgovorna podjetja Elrad, Elrad Antene, Elrad Kabli, Elrad Profesionalna in Elrad Orodja. Podjetje Elrad Elektronika v sklepu sodišča kot dolжник ni omenjeno, zato se mnogi delavci tega podjetja čudijo, zakaj so morali na svoja rame prevzeti obveznosti iz prisilne poravnave.

“Sindikat kovinske in elektroindustrije v podjetju je zato že konec novembra sklical izredno sejo svojega izvršilnega odbora, na katero je povabil tudi direktorja in stečajnega upravitelja, da bi oba pred delavci razgrnila argumente za svoje trditve,” pravi Šeruga. “Njune ocene so se močno razlikovale.”

Nasprotujoče si izjave stečajnega upravitelja in direktorja

“Stečajni upravitelj in tedanji direktor podjetja Elrad Elektronika sta na sindikalnem sestanku podala informacije, ki so si bile po vsebini zelo nasprotujoče,” pravi sekretar območnega odbora Skei za Pomurje **Pavle Vrhovnik**. “Vodstvo Skei v družbi je kljub vsemu vztraja-

na kateri naj bi bilo pojasnjeno, ali je podjetje poslovalo z izgubo ali ne. Na seji so izoblikovali predlog za uvedbo stečajnega postopka, vendar se sedaj že bivši direktor s tem ni strinjal. Predlagal je, naj njegove navedbe o uspešnem tekočem poslovanju podjetja preveri posebna neodvisna revizijska komisija. To zahtevo je posredoval tudi stečajnemu senatu, ki mu je naložil, naj za revizijo poskrbi ne-

formacije o prezadolženosti podjetja in nevarnosti stečaja, saj so tako dobavitelji kot kupci v poslovnih odnosih postali izjemno previdni. Večina dobaviteljev sedaj denimo že zahteva plačilo za dobavo repromateriala vnaprej. Podjetje ima probleme tudi z dobavo elektrike, poleg tega je imelo tudi blokiran žiro račun. Ob koncu leta se je direktorju Slavku Gabrovcu iztekel mandat, stečajni upravitelj pa z njim ni več sklenil pogodbe. Tako je krmilo podjetja prevzel **Ivan Marovič**, dolgoletni delavec v nabavi.

Bodo delavci zares ohranili delo?

“Stečajni upravitelj je na vseh pogovorih s sindikatom kovinske in elektroindustrije poudarjal, da bodo delavci ne glede na razplet dogodkov v Elradu Elektroniki ohranili delovna mesta. Mnogi pa o tem dvomijo, saj se vsak, ki ga je že pičila kača, boji zvite vrvi. Konec koncev so delavci Elrada en stečaj že doživeli,” opozarja Šeruga.

Delavci zato vztrajajo, naj se pojasni, ali so Elradu Elektroniki pripisali terjatve iz prisilne poravnave Elrada upravičeno ali ne. To je tudi razumljivo, saj je od tega odvisen obstoj njihovega podjetja.

Kaj je v zvezi s tem pravilno in kaj ne, se bodo predstavniki sindikata kovinske in elektro-

industrije pozanimali tudi pri strokovnjakih. Na osnovi tega se bodo po dogovoru z delavci odločili za potrebne ukrepe.

Medtem pa življenje teče dalje. Na dražbi, na kateri so prodajali premoženje bivšega Elrada, hčerinsko podjetje Elrad Elektronika ni uspelo odkupiti poslovnih in proizvodnih prostorov, ki jih ima v najemu. Velik del premoženja bivšega Elrada so kupila podjetja Elrad Internacional, Inglar in King iz Radencev. Sedaj ima skoraj vsa oprema v Elradu Elektroniki, ki jo je podjetje doslej imelo v najemu od stečajnega upravitelja, že nalepko novega lastnika. Če bi podjetje iz svojega tekočega poslovanja zbralo toliko sredstev, da bi lahko odkupilo proizvodne prostore in stroje, ki jih ima sedaj v najemu, bi verjetno danes pisali drugačno in bolj veselo zgodbo.

Presoja je v rokah strokovnjakov

Sindikat Skei v Elradu Elektroniki je kljub vsemu navezal stike z novimi lastniki bivšega Elradovega premoženja. Prizadevajo si, da bi dobilo delo in zaposlitve čim več delavcev v novih podjetjih, ki bodo v proizvodnih prostorih bivšega Elrada nadaljevali delo.

V tej zgodbi ostaja odprto vprašanje, ali lahko mati obveznosti iz prisilne poravnave v stečajnem postopku prenese na hčer. Skei bo o tem povprašal pravne strokovnjake in strokovne službe ZSSS, saj je od odgovora na to vprašanje v veliki meri odvisna socialna varnost več kot 200 delavcev Elrada Elektronike.

Tomaž Kšela

Branko Šeruga: Sindikat se zavzema za pravice delavcev in za ohranitev čim večjega števila delovnih mest

lo, da je potrebno narediti vse, kar je možno, za zaščito delavcev in njihovih pravic. Hkrati pa smo vztrajali, naj se pojasnijo razmere v podjetju.”

Sredi decembra lani je bila skupščina Elrada Elektronike,

odvisno revizijsko podjetje, ki ga bo sam izbral.

Vendar do tega ni prišlo, saj je v podjetju zaradi slabih likvidnostnih razmer že začelo prihajati do kaosa. Nekateri trdijo,

da so k temu prispevale tudi in-

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije organizira izobraževalni seminar na temo

UČINKOVITO SOUPRAVLJANJE

Namen izobraževalnega seminarja je teoretična in praktična usposobitev članov svetov delavcev in sindikalnih zaupnikov na področju soupravljanja.

Seminarja se lahko udeležijo člani sindikatov, ki so združeni v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije.

Čas: 17. - 19. februar 1997

Kraj: Sindikalni izobraževalni center Radovljica, Gradnikova 1

PROGRAM SEMINARJA

Ponedeljek, 17. februar 1997

od 9.00 do 13.30 ure

Tema I: NAČIN IN STRATEGIJA DELOVANJA SVETA DELAVCEV

Nosilec: Milan Utroša, član predsedstva Sveta ZSSS

od 13.30 do 15.00 ure: ODMOR

od 15.00 do 18.00 ure

Tema II: VLOGA IN NALOGE SVETA DELAVCEV NA PODROČJU STATUSNIH IN KADROVSKIH ZADEV TER REŠEVANJA SPOROV Z DELODAJALCI

Nosilec: Gregor Miklič, član predsedstva Sveta ZSSS

Torek, 18. februar 1997

od 9.00 do 12.00 ure

Tema III: SOUPRAVLJANJE DELAVCEV TER VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU

Nosilec: Lučka Böhm, svetovalka Sveta ZSSS

od 12.00 do 14.00 ure: ODMOR

od 14.00 do 18.00 ure:

Tema IV: VLOGA SVETA DELAVCEV NA PODROČJU PLAČ TER PRI OBRAVNAVI GOSPODARSKIH REZULTATOV DRUŽBE

Nosilec: Vekoslava Krašovec, sekretarka Območne organizacije ZSSS Podravje

Sreda, 19. februar 1997

od 9.00 do 12.30 ure:

Tema V: KOLEKTIVNE POGODBE IN SOUPRAVLJANJE

Nosilec: Metka Roksančič, ZSSS

od 12.30 do 14.00 ure: ODMOR

od 14.00 do 17.00 ure:

Tema VI: VODENJE SEJ SVETA DELAVCEV, ODNOSI IN KOMUNICIRANJE

Nosilec: Ciril Urek, sekretar Območne organizacije ZSSS Zasavje

Metode dela: predavanje, intenzivno sodelovanje udeležencev, igranje vlog. Prijave za seminar na izpolnjeni prijavnici pošljite na naslov: Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, Ljubljana.

Prijave pošljite najkasneje do 10. februarja 1997.

Seminar bomo izvedli, če bo najmanj 25 prijav; če bo prijav več, bomo preostale prijavitelje uvrstili na naslednji seminar.

Kotizacija za seminar, ki vključuje tudi obsežno strokovno gradivo, znaša 22.000 SIT za posameznega udeleženca. Prijavnici za seminar je treba priložiti tudi potrdilo o plačani kotizaciji (kopijo virmana).

Kotizacijo nakažite na ŽR Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, št. 50101-678-4751 f. Na virmanu pod namen nakazila dodatno pripišite “Seminar II”, sklic na številko 07.

Stroške za člane svetov delavcev krije, skladno z zakonom in dogovorom med svetom delavcev in delodajalcem, delodajalec.

Za udeležence, ki želijo biti nastanjeni v SIC Radovljica, je treba to navesti pod ustrezno rubriko v prijavnici.

Stroški bivanja in prehrane se poravnajo v SIC (polni penzion v dvoposteljni sobi je 6.000 SIT).

Odgovore na dodatna vprašanja in pojasnila v zvezi s tem seminarjem dobite pri Vandi Rešeta na telefonsko številko 061/316-489 in pri Klari Šimic na številko 061/13-10-156.

Vanda Rešeta, vodja izobraževanja pri Svetu ZSSS

PRIJAVNICA za izobraževalni seminar

UČINKOVITO SOUPRAVLJANJE

ki bo od 17. do 19. februarja 1997 v SIC v Radovljici

Ime in priimek: .....

Datum rojstva: .....

Izobrazba: .....

Naslov doma: .....

Zaposlitev: naziv in naslov družbe: .....

.....

– delovno mesto: .....

.....

Član sindikata dejavnosti Slovenije: .....

.....

Član nadzornega sveta (naziv in sedež družbe): .....

.....

Telefonska številka:

– doma: ..... – v službi: .....

.....

OPOMBA: Med seminarjem bo udeleženec nastanjen v SIC Radovljica: DA NE

V ..... Žig in podpis odgovorne osebe:

.....

dne .....

Z A N O V O

OTROCI JO POTREBUJEMO!

PRISPEVAJTE PO SVOJIH MOČEH!

ŽIRO RAČUN: 50101-654-41037.

HVALA.

OBJAVE O PRISPEVKIH PREBERITE
V REVLI OTROK IN DRUŽINA.

PODALJŠANJE VELJAVNOSTI KOLEKTIVNE POGODBE ZA TRGOVCE

Člani izvršnega in republiškega odbora Sindikata delavcev trgovine Slovenije so prejšnji teden obravnavali aneksa h kolektivni pogodbi dejavnosti trgovine in pisno stališče upravnega odbora združenja za trgovino, ki opredeljuje način podaljšanja veljavnosti kolektivne pogodbe dejavnosti trgovine Slovenije.

sindikalnih zaupnikov dejavnosti trgovine.

Za podpis aneksa h kolektivni pogodbi dejavnosti trgovine so pooblastili predsednico Sindikata delavcev trgovine Slovenije Kristino Antolič.

Za večjo članarino

Člani republiškega odbora so se opredeljevali tudi do predlaganega novega Pravilnika o financiranju in finančno-materialnem poslovanju v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije.

Sindikat delavcev trgovine Slovenije načeloma sprejema osnutek pravilnika, vodstvo Zveze svobodnih sindikatov Slovenije pa predlaga, naj ga čimprej pošlje v obravnavo in sprejem konferenci ZSSS. Razpravljalci so ocenili, da je glede na naloge sindikalne organizacije prehod na enodstotno sindikalno članarino nujen in z dodatno angažiranostjo nosilcev funkcij v sindikatih tudi možen. Niso se pa strinjali s predlagano notranjo delitvijo, ker me-

nijo, da sredstva sindikalne članarine niso prerazporejena skladno z nalogami posameznih ravni sindikalnega organiziranja. S predlagano delitvijo želijo zagotoviti financiranje in obstoj območnih organizacij.

Od predlagatelja tudi pričakuje pisni projekt kadrovske prenovne na vseh ravneh sindikalnega organiziranja, predlog pogodbe za nezgodno zavarovanje za člane Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, v kateri bi člani videli svoj interes.

Nekaterim, po številu članov manjšim sindikatom dejavnosti, ki kljub predlagani novi višini in delitvi sindikalne članarine ne bi pokrili stroškov poslovanja, Sindikat delavcev trgovine Slovenije predlaga združenje s sorodnimi sindikati dejavnosti.

Na koncu so svoje vodstvo zadolžili, naj pripravi pravilnik o oblikovanju, upravljanju in uporabi stavkovnega sklada ter pisno informacijo v obliki letaka, ki bi člane seznanilo z razlogi za povečanje članarine, predvsem pa z ugodnostmi, ki bi jih imeli s plačevanjem višje članarine.

Sandi Bartol, sekretar

UČENJE – POTNI LIST ZA ŽIVLJENJE

»Priskrbiti ljudem potni list za življenje, ki jim bo omogočal boljše razumevanje samega sebe in drugih in jih pripravil na sodelovanje v skupnem delu ter v življenju družbe.«

To je eno od sporočil Unicefove komisije o izobraževanju za 21. stoletje, ki ga povzemam iz Književnih listov Dela. Učenje torej, šolsko ali zunajšolsko, individualno ali skupinsko, vseeno kakšno, vendar vseživljensko, je nujna na pragu novega tisočletja. Vendar pa je že misel na ponovno šolanje pri odraslih pogosto povezana z ovirami, tako z razmeroma visokimi stroški kot tudi z bojaznijo pred napori in neuspehom. Na drugi strani pa je povsem samostojno učenje za marsikoga nepriljubljeno, težko se je disciplinirati in prisiliti k rednemu učenju. Še posebej pa misel na izobraževanje odganja tiste, ki imajo slabe izkušnje iz šole. Ob tem se spomnim delavk v trgovini, ki so si morale po zakonu pridobiti ustrezno izobrazbo. Kar nekaj se jih je oglasilo na sindikatu, češ da bi morale spet v šolske klopi pri štiridesetih; to pa ne. Tudi pri sindikalnem delu zaznamo na eni strani potrebo po znanju, na drugi pa odpor do formalnih oblik izobraževanja in do izstopanja iz prevladujočega vzorca izobrazbene samozadostnosti.

Prepričana sem, da je ena od oblik, s katero je moč preseči odpor do učenja pri odraslih, študijski krožek. To je učenje v manjših skupinah, brez prisile, po programu in s ciljem, ki si ga zada skupina sama. Temelji na demokratičnem medsebojnem odnosu brez realizacije učitelja – učenec in upošteva bogate izkušnje udeležencev. Znanje namreč niso zgolj dejstva, ki jih povzemamo iz literature, temveč je tudi sposobnost, da znamo pridobljeno uporabljati v življenju, ga bolje razumeti in spreminjati. Takšnega znanja pa ni mogoče pridobiti v šoli, ampak predvsem v vsakdanjih

življenjskimi izkušnjami. To nam dokazujejo mnogi podjetniki in posamezniki, ki so pri svojem delu uspeli, čeprav so v rednem šolanju dosegali zelo skromne rezultate.

Začetki študijskih krožkov segajo skoraj sto let nazaj in so se še posebej vrasli v vsakdanjih švedskega odraslega prebivalstva. V Sloveniji pa jih od leta 1993 v obliki projekta razvija bo finančni pomoči Ministrstva za šolstvo Andragoški center Slovenije.

V Zvezi svobodnih sindikatov je zdaj šest usposobljenih mentorjev in dve vodji za izvajanje študijskih krožkov. Na Gorenjskem bomo v okviru naše organizacije izvedli prvi študijski krožek v Škofji Loki, in sicer o uspešni komunikaciji.

Tema se mi zdi primerna iz več razlogov. Poznavanje zakonitosti medsebojnih stikov v družini, soseščini, delovnem kolektivu je pogoj za kvalitetne medsebojne odnose. Veščine komuniciranja kolikor se jih lahko naučimo sami, udeležencem krožka ne bodo koristile samo pri sindikalnem delu v odnosu do vodstva podjetja in sodelavcev, ampak tudi v vsakdanjem življenju. Marsikdaj bo problem rešljiv že, če se bomo znali poslušati. Srečevali se bomo enkrat tedensko predvidoma ob ponedeljkih, na sedežu Območja v Škofji Loki, začeli pa s 1. februarjem. Stroškov udeleženci ne bodo imeli, ker jih krije Ministrstvo za šolstvo. V krožek vabim vse, ki vas ponujena vsebina zanima. Za vse dodatne informacije pokličite po tel. 620 201.

Naša srečanja bodo prijetno, sproščeno druženje v prostem popoldanskem času, na katerem pa se bomo tudi marsičesa naučili. Vaša starost in predznanje nista pomembna, pomembno je le to, da se želite učiti in svoja znanja in izkušnje posredovati drugim.

Milena Sitar

S KMETIJSKO POLITIKO BI SE MORALA UKVARJATI CELOTNA VLADA

Delavci v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji v Pomurju so zaskrbljeni, da se Slovenija prepočasi pripravlja na vstop v Evropo. Če bomo šli v Evropo nepripravljeno, naša živilskopredelovalna industrija ne bo dovolj konkurenčna, kar bo na podeželju povzročilo veliko socialnih problemov.

«Delavci v kmetijstvu in živilskopredelovalni industriji v Pomurju, ki velja za žitnico Slovenije, so čedalje bolj zaskrbljeni, saj se Slovenija premalo temeljito pripravlja za vstop v Evropo,» pravi Ivan Sapač, predsednik območnega odbora Sindikata kmetijstva in živilskopredelovalne industrije v Pomurju.

«V vseh večjih podjetjih v glavnem spoštujejo pravice delavcev, ki so zapisane v kolektivni pogodbi,» pravi Sapač. «S svojim ekonomskim položajem so trenutno najmanj zadovoljni peki, ki se borijo za beneficiran delovni

tržišča na območju bivše Jugoslavije. «Ob razpadu jugoslovanskega trga je Mesna industrija izgubila 40 odstotkov tržišča, sedaj pa ponovno izvažava v Makedonijo, Bosno in Hercegovino ter na Hrvaško. Na pozitivni rezultat poslovanja verjetno vpliva tudi dohodek od lon poslov za domače in tuje naročnike.»

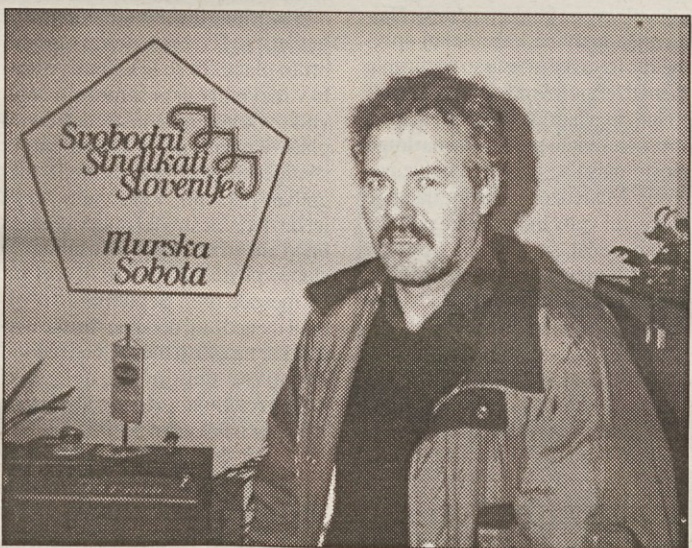
Usatelitev razmer in izboljšanje poslovanja v Mesni in-

dustriji ugodno vpliva tudi na primarno proizvodnjo.

Veliko pomurskih delavcev, ki so delali v kmetijskih organizacijah in v živilskopredelovalni industriji, je sedaj brezposelnih. Kako živijo? Ali lahko v pomurskem kmetijstvu najdejo vsaj kakšno priložnostno delo? «Teh možnosti je vse manj, saj so kmetijski proizvajalci danes dobro strojno opremljeni in potrebujejo vse manj živega dela. Zato tudi brezposelne kmetijske delavce v Pomurju pestijo podobni problemi kot brezposelne v urbanih središčih. Včasih so brezposelni na kmetih lažje našli vsaj priložnostno delo, danes pa ni več tako.»

Pomurski kmetijci in agrozivčivi so zaskrbljeni. «Naša živilskopredelovalna industrija je tehnološko zastarela, zato se delavci upravičeno borijo konkurence iz razvitih držav Evrope. Če država ne bo z določenimi ukrepi zaščitila te industrije in ji pomagala k hitrejšemu razvoju in modernizaciji, bo v Pomurju veliko kmetijskih delavcev in delavcev živilskopredelovalne industrije socialno ogroženih. Na to pristojni v državi ne bi smeli pozabiti.»

Tomaž Kšela

Ivan Sapač: «Slovenija potrebuje jasno strategijo razvoja kmetijstva in regionalnega razvoja.»

staž, saj morajo delati zlasti ponoči v zelo težkih pogojih.»

V Mesni industriji v stečajju dela okoli 320 delavcev. «Čeprav je Mesna industrija v stečajnem postopku, je minulo poslovno leto prvič po 15 letih končala z dobičkom, ki je večji od 100 milijonov tolarjev. Kljub temu pa delavci prejajajo plače po splošni kolektivni pogodbi, kar pomeni, da imajo plače za 6,7 odstotka nižje, kot bi jih imeli po panožni kolektivni pogodbi,» pojasnjuje Sapač.

Po njegovem mnenju se je število zaposlenih v Mesni industriji ustalilo, podjetje pa je ponovno pridobilo nekatera

DELAVCI EVROPRODUKTA ŽE PET MESECEV NISO DOBILI PLAČ

Delavci podjetja Evroprodukt iz Puconcev že pet mesecev niso dobili plače. Večinski, oziroma 85-odstotni lastnik tega podjetja, ki je včasih dajalo delo in kruh 40 delavcem, je ABC Pomurka, 15-odstotni lastnik pa skupina podjetij.

Delavcem v boju za njihove zakonite pravice pomaga območni odbor sindikata delavcev v trgovini v Pomurju.

Kakor so nam povedali na območnem odboru tega sindikata, dela v Evroproduktu – podjetju, ki prodaja sadje, zelenjavo, semensko korožo ter podobne stvari – samo še deset delavcev. Njihov bivši direktor pa ima zasebno podjetje, ki se ukvarja z enako dejavnostjo.

Usoda delavcev Evroprodukta je negotova, ne vedo, ali bo podjetje šlo v stečaj ali ga bodo lastniki poskušali ohraniti pri življenju.

T. K.

Kako do stabilne rasti v kmetijstvu?

«V Sloveniji bi že danes morali natančno vedeti, kaj bo naše kmetijstvo z vstopom Slovenije v Evropsko unijo pridobilo in kaj izgubilo. Na osnovi takšne analize bi morali nato vsi pristojni sprejemati ukrepe ekonomske politike, ki bi spodbujali hitrejšo in bolj stabilno rast kmetijske proizvodnje. Pri nas pa nimamo niti strategije regionalnega razvoja Slovenije, kaj šele, da bi imeli strategijo razvoja kmetijstva v posameznih regijah,» opozarja Sapač.

«S kmetijsko politiko se pri nas sedaj ukvarja samo kmetijsko ministrstvo, dejansko pa bi se morala celotna vlada, saj morajo prestrukturiranje kmetijstva nujno spremljati ukrepi socialne, ekonomske, razvojne, šolske in vseh drugih politik.»

Plače po kolektivni pogodbi

V Sindikat kmetijstva in živilskopredelovalne industrije v Pomurju je sedaj vključenih okoli 3.500 delavcev. Največ članov dela v Mesni industriji v Murski Soboti, v Kmetijskem kombinatu Radgona, v Kmetijskem kombinatu Rakičan, v Pomurskih mleknarh, v Simentalki in v Ljutomeru in v Mlekomprometu v Ljutomeru.

In memoriam

Čedo Mokole

Čeda Mokoleta ni več. Nena dna smrt nam je iztrgala človeka, prijatelja, sindikalnega delavca. Živel je pokončno in tako tudi izdihnil kot spodsekani hrast.

Čedo Mokole je bil rojen leta 1926 na Ptujju, kjer je s starši preživel svojo mladost vse do okupacije nemške vojske, ko je bil skupaj s starši izseljen v Sr-

bijo. Tako se mu je mladost naglo prevela v obdobje zrelosti in težkih odločitev, ki niso dopuščale omahovanj in mladostne nestanovitnosti. Sedemnajstleten je odšel v partizane. Trda in težka je bila pot – in Čedo je vztrajal.

Po vrnitvi v Slovenijo in demobilizaciji je bil kmalu izvoljen za sekretarja mladinske organizacije na Ptujju. Zaradi izrednih organizacijskih sposobnosti je bil kot aktivist premeščen na Koroško, kjer se je ves čas zavzemal za usodo zamejskih slovencev.

Po vrnitvi je z veliko zavzetostjo in delovnim poletom, ob rednem izpolnjevanju svojih dolžnosti, končal študij. Vmes je bil sekretar univerzitetnega komiteja študentske mladine Slovenije. Preveč bi bilo, če bi našteval vse njegove funkcije in zadolžitve. Svojih nalog se je loteval z nenavadno silovito in širokosrčno ambicijo. Bil je pilot, ljubil je letalstvo, bil sekretar Letalske zveze Slovenije in pozneje direktor letalskega inštituta Branka Ivanuša v Ljubljani ter direktor podjetja Libis.

Veliko je delal tudi v sindikatu. Več kot dve leti je bil sekretar Zveznega odbora Sindikatov gradbenih delavcev SFRJ s sedežem v Beogradu. Pozneje je bil izvoljen za predsednika Zveznega odbora Sindikata delavcev prometa in zvez Jugoslavije. Opravljal pa je tudi številne naloge tako v organih federacije kot republike.

Pri delu je bil strogo, neomajen in neutruden. Po opravljenem delu pa je bil ljubezniv, veder in dober prijatelj in kot človek vedno pripravljen priskočiti sočloveku na pomoč. V pravem trenutku je znal povedati svoje misli, prežete z izkušnjami, in dajati napotke za nadaljnje delo in akcije mladih ljudi. Bil je tudi pobudnik široke mladinske akcije na potresnem področju na Primorskem in v Slovenski Benečiji.

Z njim si se lahko sprl, raziti pa se nisi mogel. V širino njegove narave, včasih tudi viharnega temperamenta, so bile vseskozi zarisane tiste lastnosti, ki jim pravimo prijateljstvo in čut do sočloveka.

Po upokojitvi se je umaknil k svoji družini in v svoj kotiček slovenske zemlje v Dečji vasi v prelepi Dolenjski.

To je krog življenja našega Čeda, izpolnjen s trdim delom, polnim vitalnosti, borbenosti in pravičnosti ter vere v sočloveka. Žalostni smo, ker te ni več med nami, in ponosni, da smo te imeli.

Ljotje Cepuš

Računsko sodišče deli očitke Skladu za razvoj

NAPAČEN ODPIS STO MILIJARD TOLARJEV?

V našem časniku smo se v minulih letih pogosto lotevali opisovanja ravnanja Sklada za razvoj s posameznimi podjetji, ki jih je jeseni leta 1992 prevzel v last, da bi jih potem nekako spravil na zeleno vejo in z dobičkom prodal. V člankih s skladom nismo bili zadovoljni, zlasti zato ne, ker je bila ena prvih, če ne prva sanacijska poteza v "njegovih" podjetjih ta, da je zmanjšal število zaposlenih, potem pa oklestil programe podjetij. Takratni direktor sklada Uroš Korže je zdaj spet vzniknil iz anonimnosti, v katero je potonil po odstopu pred letom dni. Računsko sodišče je te dni o delovanju sklada za razvoj v letu 1994 sporočilo, da ni poslovalo v skladu z zakonodajo in računovodskimi standardi. Na skladu naj bi namreč delali previsoke popravke vrednosti in tako nepravilno odpisali 100 milijard tolarjev.

Ko je sklad prevzel v last 98 podjetij, se je lotil popravkov njihove knjigovodske vrednosti, češ da ta podjetja nimajo nobene vrednosti (večina je bila pred stečajem). Računsko sodišče pa meni, da popravki, kakršne je naredil sklad, niso bili upravičeni v celoti, saj so po-

djetja vendarle imela neko vrednost. Dokaz za to naj bi bile prodaje podjetij v letu 1994.

V skladu so prodajno vrednost podjetja določali sami s kupcem, na podlagi pogajalskih pozicij. Prodaja je bila evidentirana na podlagi računovodskega standarda, ki

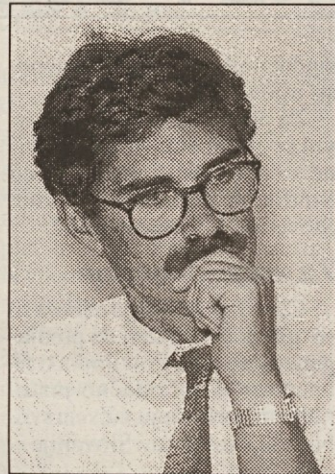
določa, da posebna naložbena podjetja prodaje družb ne obravnavajo kot prihodek. Pogoj za to je, da izkazujejo svoje naložbe po poštenu vrednosti. Ko je sklud kako podjetje prodal, je vrednost prodaje knjižil neposredno med rezerve. Če pa je podjetje prodal na obroke, je del kupnine, za katerega je ocenil, da ne bo plačan, oblikoval popravek vrednosti, ali ga odpisal. Računsko sodišče meni, da je sklud ravnal negospodarno, ko je podjetja prodajal kupcem, in si pri tem ni zagotovil ustrezne garancije za plačilo kupnine. Tega ni storil niti takrat, ko je prodal v solventnost kupcev, kar se vidi iz tega, da je takoj oblikoval terjatve do kupcev, trdi računsko sodišče.

Računsko sodišče Urošu Koržetu tudi očita, da o ravnanju sklada ni obveščal vlade in da je v izkazih preizkušal prikazal obveznosti do

države, ki jo je tako prikrajšal za skoraj 131 milijonov tolarjev. Zaradi tega naj bi nepravilno prikazoval tudi obveznosti do virov sredstev, kar naj bi vplivalo na izkaz uspeha. Po mnenju računskega sodišča je sklad nepravilno revaloriziral del naložb, neustrezno pa je spremljal tudi stroške. Revizorji namreč niso mogli ugotoviti, v kolikšni meri so bili določeni stroški upravičeni.

Na skladu, ki ga zadnje leto vodi Valter Nemeč, za zdaj niso pripravljene upoštevati priporočil računskega sodišča, ker bi terjala prevelike spremembe v načinu poslovanja, povzročila pa bi jim tudi težave pri poslovanju.

Uroš Korže očitke računskega sodišča zavrača. Med drugim je prepričan, da so pri popravkih vrednosti ravnali prav, saj sredstev niso odpisali ali likvidirali. V nadaljnjem

Uroš Korže: Računsko sodišče prikazuje skladova podjetja kot izključno državno lastnino. Če bi bilo tako, bi morala država, in ne sklad, prevzeti vse obveznosti teh podjetij.

postopku je sklad podjetjem dvigoval vrednost in nekatere deleže prodali upnikom. To so knjižili kot rezerve, torej kot kapital Republike Slovenije. Da sklad nima prav, opisuje s primerom Tama. Realno Tama ni bil vreden nič, čeprav bi lahko knjigovodska naložba znašala pet milijard tolarjev, pravi Korže. Če bi se sklad držal navodil računskega sodišča, bi moral v bilanco zapisati knjigovodsko, torej polno vrednost podjetja, ki pa je realno nič več ni bilo.

Uroš Korže je računsko sodišče tudi malo okrcal, češ da je izhajalo iz predpostavke, da so skladova podjetja državna lastnina, ne da bi imelo kakšno pravno oporo. V tem primeru bi se sklad pojavljal samo kot državna agencija, posledice pa bi bile, da bi bila država dolžna prevzeti tudi vse obveznosti podjetij. Sklad sploh ne bi mogel samostojno delovati, če bi uveljavili priporočilo računskega sodišča, meni Korže. Po Koržetu bi to pomenilo, da bi obveznosti skladovih podjetij prešle v javni dolg in da bi država morala dajati poroštva in garancije.

B. R.

Plače, davatve, stroški dela

PLAČE KOT V AMERIKI

Po mnenju makroekonomistov ostajajo plače oziroma stroški dela slej ko prej travmatičen del gospodarstva. Kljub temu, da dobesedno dušijo gospodarsko rast s svojo višino, še naprej realno naraščajo celo po skoraj dvakrat večji letni stopnji kot bruto domači proizvod. Na Ekonomskem inštitutu pri Pravni

Povprečna slovenska bruto plača na enoto domačega proizvoda za deset odstotkov presega ameriško v enaki primerjavi, so izračunali na Bajtovem inštitutu.

fakulteti (Bajtovem inštitutu) so ugotovili, da so stroški plač na zaposlenega, merjeni z notranjo kupno močjo dolarja, že dosegli polovico tistih v ZDA in preseglji stroške v Grčiji in pri vseh azijskih tigrih. Ko so na inštitutu upoštevali še relativno gospodarsko moč, torej domači proizvod, so izračunali, da povprečna bruto plača na enoto domačega proizvoda v Sloveniji za 10 odstotkov presega primerljivo v ZDA in Veliki Britaniji, da je enaka kot v Italiji in skoraj štirikrat večja kot na

Češkem. Inštitut še navaja, da najvišje plače niso toliko prispevale k povečanju mase plač, kot se na splošno misli. Če bi namreč izločili 3 odstotke najboljše plačanih iz omenjene primerjave, bi naše plače še vedno presegle ameriške za 4 odstotke, enake bi bile šele, če bi ne upoštevali 8 odstotkov najboljše plačanih zaposlenih.

Na Gospodarski zbornici pa so obdelali plače in stroške dela za lanski oktober in ugotovili, da je povprečni oktobrski strošek plače na zaposlenega v gospodarstvu znašal 145,142 tolarjev ali preračunano 1610 mark. Glede na oktober leta 1995 je ta znesek realno enak, vendar pa za 2,7 odstotka višji, ko ga preračunamo v marke. Razmerje med povprečnim stroškom plače in neto plačo v gospodarstvu je bilo oktobra lani 1,812. Dajatev delodajalcev so znašale 15,90 odstotka na bruto plačo, delojemalcev pa 22,1 odstotka iz bruto plače.

Zanimive so primerjave cene delovne ure. Brez dodatnih stroškov dela je v lanskem oktobru povprečna urna postavka stroška plače znašala v gospodarstvu 806 tolarjev ali 8,9 marke; v industriji in rudarstvu 736 tolarjev, oziroma 8,2 marke. Upoštevaje še stroške prevoza na delo, prehrane in regresa za dopust, je znašala urna postavka v gospodarstvu v oktobru 935 tolarjev (10,4 marke), v industriji in rudarstvu pa 865 tolarjev ali 9,6 marke. Odmor za malico pa poveča te stroške skoraj še za marko. S tem pa stroškov dela še ni konec. Dodati je treba še dodatni davek na plače, ki po ocenah zbornice znaša 3,2 odstotka, in potem znašajo stroški dela na uro 1018 tolarjev ali 11,3 marke v gospodarstvu in 940 tolarjev ali 10,4 marke v industriji. Za povprečno neto plačo v industriji je moral lani oktobra delodajalec vsega skupaj odšteti 158.926 tolarjev.

B. R.

Anketa med vodilnimi menedžerji o poslovnih pričakovanjih

RAHLO IZBOLJŠANI OBETI

V prejšnji številki DE smo na kratko povzeli, kako so lani tuji inštituti ocenjevali možnosti za gospodarsko rast pri nas (in v državah Cefte) v primerjavi z našim, vladnim Uradom za makroekonomsko raziskave in razvoj. Tokrat smo pogledali v anketo o poslovnih pričakovanjih v letu 1997, ki jo je pripravila Služba za konjunkturo in ekonomsko politiko (Skep) Gospodarske zbornice. Direktorji izbranih podjetij so bili konec lanskega leta za spoznanje bolj optimistični kot jeseni. Vendar je optimizem mnogo manjši, kot je bil v začetku let 1994 in 1995, ko so bili konjunkturni trendi in možnosti za Slovenijo najugodnejši.

Sedanji poslovni položaj in možnosti v prvem letošnjem trimesečju je za dobrega ocenilo 24 odstotkov podjetij v industriji in 28 odstotkov vprašanih direktorjev trgovskih podjetij. Na povečanje proizvodnje računa 31 odstotkov anketiranih direktorjev, z zmanjšanjem pa desetina. Da bo prodaja naraščala, napoveduje nekaj manj direktorjev kot pred tremi meseci: 34 odstotkov industrijskih podjetij in 33 odstotkov anketiranih trgovcev. Bi o takih napovedih lahko dejali, da so zgolj previdne? Podobno previdnost je moč zaslediti tudi v napovedih o naročilih. Od anketiranih direktorjev v industriji jih je 36 odstotkov menilo, da bodo dobili več naročil kot odslej; enako je menilo tudi 29 odstotkov anketiranih trgovcev. Na upadanje naročil v prvem četrtletju računa 13 odstotkov industrije in 24 odstotkov trgovine. Za primerjavo: pred tremi meseci je bila kar polovica trgovcev in 41 odstotkov direktorjev industrijskih podjetij optimistov glede naročil...

Po napovedih anketiranih direktorjev industrijskih podjetij naj bi bile izvozne možnosti v prvem trimesečju kar ugodne in jih je 45 odstotkov napovedalo povečanje izvoza. V trgovini je bilo optimistov samo 9 odstotkov. Malo bolj optimistični so v industriji tudi glede gibanja cen. Da bodo še upadale, je napovedalo nekaj manj industrijskih direktorjev kot lani jeseni. Nasprotno pa trgovci pričakujejo, da bodo upadale, in je to napovedalo tudi nekaj več anketirancev, kot jeseni, 25 odstotkov. Podobno

razmerje, vendar na nižji ravni, je tudi pri napovedi rasti cen: v industriji jo pričakuje prav toliko direktorjev kot lani jeseni, v trgovini pa manj (samo 19 odstotkov).

Zelo neugodne pa so napovedi o zaposlenosti. Kar 49 odstotkov direktorjev v industrijskih podjetjih in 56 odstotkov trgovcev predvideva, da se bo število zaposlenih zmanjšalo. Povečanje so v anketi napovedali samo v 9 odstotkih industrijskih podjetij.

Anketirana podjetja pričakujejo tudi povečanje investicijske dejavnosti ter zmanjšanje stroškov denarja in izboljšanje dostopnosti kratkoročnih posojil bank. Toda v trgovini so glede tega mnogo večji optimisti kot v industriji.

Napovedi za prvo polovico tega leta so pri trgovini slabše kot pri industriji in slabše so tudi v primerjavi z dosedanjimi šestmesečnimi napovedmi. Industrija je bila malo bolj optimistična, saj izboljšanje položaja v prvih šestih mesecih pričakuje 37 odstotkov anketiranih podjetij, poslabšanje pa 13. Slabe napovedi so prihajale zlasti iz posameznih podjetij kovinske, lesne, usnjarske, tekstilne in iz dela kemične industrije.

V Službi za konjunkturo in ekonomsko politiko (Skep) glede na odgovore v anketi in podatke o dosedanjih tekočih gospodarskih gibanjih po statističnih virih menijo, da so konjunkturni trendi v prvi polovici leta pozitivni. Po njih je mogoče računati s 3- do 4-odstotno letno gospodarsko rastjo. Vendar v Skepu opozarjajo, da kriza v

delu gospodarstva, zlasti industrije, še ne popušča. Ugašajo delovna mesta in celi programi, čeprav so mnogi od teh načeloma tržno zanimivi. Lani se je število podjetij v stečaju povečalo za 23 odstotkov glede na leto poprej. Tudi iz podatkov o plačilnem prometu bi bilo mogoče zaključiti, da lanskega leta gospodarstvo še ni moglo zaključiti s pozitivnim rezultatom. Zaradi tega je silno pomembno pravilno določanje in pravočasno usmerjanje ukrepov tekoče gospodarske politike, poudarjajo v Skepu.

V Skepu sprašujejo vodilne slovenske gospodarstvenike tudi o

konkurenčnosti gospodarske družbe, ki jo vodijo. Ocenjujejo jo s pomočjo 22 dejavnikov konkurenčnosti. Po odgovorih menedžerjev sodeč je bila konec lanskega leta konkurenčnost nekaj boljša kot prej. V primerjavi z državami srednje Evrope se je še malo izboljšala, malo manj slaba pa je tudi v primerjavi s članicami Evropske unije. Gospodarstveniki razvrščajo dejavnike konkurenčnosti glede na njihov vpliv na konkurenčnost. Že dolgo je v navadi razvrščanje na lestvici desetih najbolj negativnih vplivov na konkurenčnost. Najnovejša lestvica kaže nekaj sprememb: na prvem mestu so po mnenju menedžerjev iz industrije in storitvenih dejavnosti še vedno vsi domači stroški na enoto proizvoda, na drugo mesto pa so se prebile dajatve podjetij. Menedžerji sodijo, da se je negativni vpliv industrijske politike zelo povečal, saj je prišla s šestega na tretje mesto negativne lestvice. Slabše kot prej ocenjujejo tudi ceno kapitala. Tečaj tolarja je na lestvici najslabših vplivov na konkurenčnost najbolj napredoval, z devetega na peto mesto. Skoraj vsi anketirani so na vprašanje, kateri dejavnik jim je najbolj pokvaril konkurenčnost,

odgovorili, da je to bil tečaj tolarja. V deseterico najbolj negativno delujočih dejavnikov konkurenčnosti se je decembra lani uvrstila tudi izraba delovnega časa.

Seveda so med 22 dejavnikov konkurenčnosti tudi taki, ki jo povečujejo glede na konkurenco, s katero se naša podjetja srečujejo doma in v svetu. Direktorji so najbolj zadovoljni z razpoložljivostjo in usposobljenostjo delovne sile ter z oskrbo in stroški energije. Sorazmerno pogosto pa so anketirani med pozitivnimi dejavniki v primerjavi konkurenčnosti s podjetji iz Evropske unije navajali bruto plače. To se je kajpak poznalo v razvrstitvah posameznih dejavnikov konkurenčnosti, čeprav so plače v primerjavi s konkurenti iz srednjeevropskih držav še vedno negativen dejavnik. Zelo zanimivo pa je, da dodatni stroški dela v decembrski anketi še zdaleč niso tako zelo slabo vplivali na konkurenčnost kot tri mesece prej. Septembra so vodilni menedžerji dodatne stroške uvrstili kar na četrto mesto med najbolj negativno delujočimi dejavniki konkurenčnosti, decembra pa so zdrknili na deveto.

B. R.

Lestvica 10 najbolj negativnih faktorjev konkurenčnosti

DECEMBER 1996	SEPTEMBER 1996
1. Domači stroški na enoto proizvoda	1. Domači stroški na enoto proizvoda
2. Dajatve	2. Uprava in predpisi
3. Industrijska politika	3. Dajatve
4. Cena kapitala	4. Dodatni stroški dela
5. Tečaj	5. Cena kapitala
6. Uprava in predpisi	6. Industrijska politika
7. Dostopnost do kapitala	7. Kvaliteta infrastrukture
8. Prodajni trgi (dostopnost)	8. Dostopnost kapitala
9. Dodatni stroški dela	9. Tečaj
10. Izraba delovnega časa	10. Poslovna klima (motiviranost)

Vir: Ankete SKEP v vzorcu podjetij, zaznave, saldo pozitivnih in negativnih ocen, ponderirano povprečje

PLAZ S SOCIALNEGA ROBA

Če bi slovenski standard ocenjevali po povprečnih plačah, bi lahko rekli, da živimo iz leta v leto bolje, saj se povprečne plače realno povečujejo že nekaj let zapored. To, kar najbolj bode v oči, je vse večje socialno razslojevanje. Po neuradnih podatkih, ki jih je seveda težko preveriti, je v šestih letih tranzicije iz socializma v tržno gospodarstvo prešla večina bogastva v roke kakšnih tisoč najpremožnejših družin, ki naj bi obvladale prihodnji razvoj Slovenije. Med njimi so tudi največji slovenski milijonarji. Preostali so nekoliko nad povprečjem, še več pajih je pod povprečjem oziroma na samem pragu preživetja. Pri tako majhnem narodu, kot je slovenski, so to seveda usodne spremembe, ki jih je prinesla privatizacija, in gotovo hromijo podjetnost večine prebivalstva.

Po dosedaj znanih uradnih podatkih je bila septembra leta 1995 podoba zaposlenih prebivalcev Slovenije povsem drugačna kot pred petimi leti. Nižji socialni razred zaposlenih (sem sodijo tisti, ki so prejeli plačo v višini do povprečne plače) se je z 59 razširil kar na 64 odstotkov. Znatno je porasel tudi najbogatejši sloj zaposlenih, ki prejema nad dve povprečni plači, in sicer s 3 na 8 odstotkov.

Posledice hkratne razširitve najrevnejšega in najbogatejšega sloja zaposlenih se kažejo v občutnem krčenju srednjega razreda zaposlenih. Ta se je namreč zmanjšal z 38 na kakšnih 28 odstotkov. Leta 1980 je bilo povprečno 44.600 brezposelnih. Šest let kasneje se je njihovo število povečalo za več kot 70.000, po zadnjih podatkih je brezposelnih okrog 122.000. S tem se širi tudi nižji socialni razred, več pa se delež najbogatejšega sloja prebivalstva.

Že nekaj let zapored se pri izplačilu najnižjih plač pojavlja okoli 5 odstotkov zaposlenih v tekstilni, usnjarsko-predelovalni in delu kovinske industrije. Tudi po podrobnejših oktobrskih podatkih so te dejansko na zadnjem klinu

izplačanih plač in v povprečju so delavci prejeli po 53.3885 tolarjev čiste plače. Minimalna bruto plača, dosežena po socialnem sporazumu, je takrat veljala 55.061 tolarjev bruto ali 38.136 tolarjev neto.

Jamstveni sklad v zamudi

Mnogo zaposlenih delavcev ostane brez rednih mesečnih dohodkov. Delavci ponekod po več mesecev ne dobijo plač, ker se stečiji po mesece in mesece zavlačujejo. Prizadeti delavci se ne morejo prijaviti niti na zavodu za zaposlovanje. Ker nova delovnopravna zakonodaja še lep čas ne bo sprejeta, bi morali sindikati bolj pritiskati na vlado, da takoj sprejme začasen ukrep, po katerem bi se delavci lahko že pred stečajem prijavili na zavodu za zaposlovanje in tako dobili izplačana vsaj nadomestila.

Zaradi stečajev in prisilnih poravnjav je v obdobju od leta 1992 do leta 1996 ostalo v Sloveniji brez zaposlitve skoraj 40.000 ljudi. Ni redko, ko delavci v primeru stečaja ali likvidacije podjetja ostanejo praznih rok: brez odpravnin, brez regresa, prevoznih stroškov, brez

jubilejnih nagrad. Zakon o jamstvenem skladu je namreč še v povojih. Na ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve so pripravili njegov osnutek, a vlada ga še ni obravnavala. Parlament bi ga moral sprejeti po skrajšanem postopku.

Država dolguje delavcem tri milijarde tolarjev

Poplachila brezposelnim za škodo, ki jo utrpijo zaradi propada podjetja, je v večini evropskih držav uveljavljena pravica. Največkrat država brezposelnim vrne neizplačane plače, odpravnine in nadomestilo za neizkoriščen letni dopust. Pri nas pa delavci marsikdaj ostanejo praznih rok, razen če jim kaj kane v žep iz stečajne mase.

Po prvih izračunih, ki so jih naredili na ministrstvu za delo, dolguje država brezposelnim skupno več kot tri milijarde tolarjev. Po osnutku zakona o jamstvenem skladu naj bi povprečno štiri in pol minimalne plače dobilo prvih 18.200 brezposelnih, ki so zaradi stečaja izgubili delo od leta 1994 do konca leta 1996 in so se pravočasno prijavili na zavodu za zaposlovanje.

Mnogi zaposleni delavci zaradi nesolventnosti podjetij tudi po dva ali več mesecev ne dobijo plače, brezposelni, prijavljeni na zavodu za zaposlovanje, pa redno dobivajo vsaj nadomestilo, četudi skromno. Višina najnižjega izplačanega denarnega nadomestila, ki je hkrati tudi znesek denarne pomoči, je bila novembra 27.286 tolarjev bruto (20.268 tolarjev neto), v povprečju pa so

brezposelni prejeli okrog 53.000 tolarjev bruto.

Po zadnjih podatkih Republiškega zavoda za zaposlovanje, je bilo lani novembra med 122.000 brezposelnimi le 38.000 takšnih, ki so dobivali denarno nadomestilo in socialno pomoč. Drugi si pomagajo, kot vedo in znajo. Med brezposelnimi je bilo lani kar 37 odstotkov starih nad 40 let, 31 odstotkov jih je imelo manj kot 26 let, 20 odstotkov je bilo iskalcev prve zaposlitve, 20 odstotkov prve trajnih presežnih delavcev, 13 odstotkov stečajnikov. Več kot polovica registrirano brezposelnih sodi v kategorijo dolgotrajno brezposelnih, saj so brez dela že več kot leto dni.

Socialnih podpirancev uradno 33.000

Po uradnih podatkih so socialno ogroženi le tisti, ki dobivajo socialno pomoč oziroma pomoč kot edini vir preživljanja in denarni dodatek. Prvih je kakšnih 1.600, drugih pa okrog 30.000. Število ni veliko zato, ker so kriteriji za dodelitev takšnih pomoči zelo stro-

šolskega otroka 34, za predšolskega otroka 29, za starejšega šolajočega se otroka pa 42 odstotkov zajamčene plače. Tako znaša denimo socialni minimum za tričlansko družino (starša in osnovnošolski otrok) 138 odstotkov zajamčene plače, za štiričlansko družino (starša, predšolski in osnovnošolski otrok) pa 167 odstotkov zajamčene plače. Koliko to dejansko zneso, naj si vsakdo sam izračuna.

Najbolj bode v oči podatek, da je med tistimi, ki dobivajo denarno pomoč, kar 43 odstotkov mladih, starih od 18 do 26 let. Kdo so ti mladi? Večina med njimi je brezposelna in nima pravice do nadomestila, saj si te pravice še niso utegnili priboriti, ker si jo lahko pridobiš le z delom. Večina med njimi je tudi brez strokovne izobrazbe, kar pomeni, da so tudi njihove možnosti za zaposlitev zelo omejene. Večina je tudi samskih in vprašanje je, kdaj bodo sploh imeli kakšne realne možnosti, da bi lahko ustvarili svojo družino. Vprašati se je treba, ali je država tem mladim ljudem ponudila kaj več kot možnost minimalne socialne pomoči?

Razred revežev

Tako se pri nas ustvarja razred s samega socialnega roba. Sem spadajo družine, ki malenkostno presegajo zakonsko predpisan cenzus za zagotavljanje minimalne socialne varnosti in niso upravičene do denarnega dodatka, gospodinjstva, v katerih ni nihče v družini delovno aktiven, samska gospodinjstva, gospodinjstva, ki živijo od pokojnin in socialnih prejemkov, najemniki stanovanj. Ocenjujejo, da je v tem razredu najmanj pet odstotkov celotnega prebivalstva, to je okrog 100.000 ljudi. Socialno razslojevanje spremlja neenak

dostop do posameznih programov socialnih in zdravstvenih storitev in vedno bolj tudi do izobrazbe in kulturnih ter drugih dobrin. Težava je v tem, ker v našem parlamentu in zakonodaji sploh še nismo opredelili vrednostnega sistema, pa tudi tega ne, kaj hočemo doseči na področju socialne države. Ali hočemo več ali manj socialne enakosti in večjo ali manjšo dostopnost posameznih programov za vse državljane ali zgolj za izbrance, kako bomo zaustavili plaz socialnega razlikovanja? Tudi od odgovorov na takšna vprašanja je odvisen naš prihodnji razvoj.

Marija Frančeskin

VAJENCI V ŠOLSLEM LETU 1997/98

V šolskem letu 1997/99, torej že letos jeseni, naj bi v okviru programa Phare za devet poklicev na srednjih šolah pri nas zaživel tako imenovano dualno izobraževanje. To pomeni, da bo za splošni del izobraževanja zadolžena šola, za praktični del pa delodajalec, torej obrtnik, učenci pa bodo postali vajenci. Gre za naslednje poklice: mesar, RTV mehanik, avtomehaničar, avtolepar, zidar, tesar, mizar, usnjarski galanterist in usnjarski konfektor.

Vajenec bo imel odslej drugačen status kot dosedanja učenec v obrtnem programu; tekla mu bo delovna (zavarovalna) doba, in sicer za tri leta šolanja - leto in pol zavarovalne dobe. Za splošni del izobraževanja bo odgovoren šoli, za praktičnega pa delodajalcu. Če bo imel sklenjeno učno pogodbo, ga mora šola, ki si jo je izbral, tudi vpisati. V drugem letniku čaka vajenca vmesni preizkus praktičnega dela, ves čas vajenske dobe pa bo prejemal nagrado. Obrtnik bo rezultate svojega vložnega dela lahko ocenjeval ob koncu šolanja, pri pomočniškem izpitu.

M. F.

MEDNARODNA RAZISKAVA PISMENOSTI ODRASLIH

Na Andragoškem centru v Ljubljani, ki je lani praznoval petletnico svojega delovanja, pripravljajo letos državno testiranje pismenosti odraslih. Gre za del mednarodne raziskave pismenosti prebivalstva, ki jo vodita OECD in Urad za statistiko pri kanadski vladi, sodelujeta pa tudi UNESCO in EUROSTAD. Raziskavo bodo izvedli v 16 državah, med katerimi je tudi Slovenija.

Cilji raziskave so ugotoviti stopnjo pismenosti odraslega prebivalstva, raziskati socialne in ekonomske dejavnike v posamezni državi, ki se povezujejo z določeno stopnjo pismenosti, kakor tudi primerjati stopnjo pismenosti odraslega prebivalstva med sodelujočimi državami.

V Sloveniji bodo raziskavo izvedli na reprezentativnem vzorcu prebivalstva, starega od 16 do 65 let, s posebnim testom, ki je enoten v vseh sodelujočih državah.

Za Slovenijo je dobro, da dobi podatke o pismenosti prebivalstva na zdajšnji stopnji gospodarskega razvoja in glede na neugodno izo-

brazbeno in kvalifikacijsko sestavo odraslega prebivalstva. Z raziskavo bodo namreč dobili natančne podatke o pismenosti odraslega prebivalstva, ki so nepogrešljivi pri oblikovanju državne politike izobraževanja otrok in odraslih, posebno še ob kurikularni prenovi na vseh stopnjah šolanja.

Dobili pa bodo tudi podatke o socialnih in ekonomskih okoliščinah, ki so povezane z različnimi stopnjami pismenosti in vodijo v brezposelnost, revščino in druge vrste socialne izključenosti ter tudi nižjo kakovost življenja.

M. F.

NAJNIŽJA POKOJNINA 47.000 TOLARJEV

Upravni odbor ZPIZ je na svoji zadnji seji uskladil januarske pokojnine na podlagi gibanja plač vseh zaposlenih delavcev novembra lani, in sicer tako, da so se povečale za 1,9 odstotka. Novembra lani je bila povprečna bruto plača 138.175 tolarjev, to je 1,9 odstotka več kot oktobra. Enako je porasla tudi povprečna neto plača, ki je osnova za uskladitev pokojnin, znašala pa je 86.912 tolarjev.

Najnižja pokojnina za polno pokojninsko dobo je tako od 1. januarja letos 47.012 tolarjev, najnižja pokojnina za najmanj 15 let zavarovalne dobe pa 19.358 tolarjev. Najnižja pokojninska osnova, od katere se odmeri pokojnina, je 55.309 tolarjev, najvišja pa doseže 267.903 tolarjev. Višji dodatek za pomoč in po strežbo je po tej uskladitvi 32.908, nižji pa 16.454 tolarjev.

Mnogo bolj kot sedanja bo zanimiva februarjska uskladitev pokojnin, ki se po lani spremenjenem zakonu določa povsem drugače. Ne gre le za redno mesečno prilaganje pokojninskih prejemkov gibanju plač, ampak za zapleten izračun usklajevanja pokojnin, ki si ga je zakonodajalec ob lanskih ukinitvah poračunov za dva meseca zamislil zato, da pokojnine ne bi zaostale za povprečno rastjo plač in življenjskih stroškov ali jo prehitelo. V zakonu tudi piše, da mora državni zbor v začetku vsakega leta določiti razmerje med povprečno plačo na zaposlenega v republiki in povprečno starostno pokojnino za polno pokojninsko dobo. To razmerje pa ne more biti nižje od 85 odstotkov. Parlamentarna razprava o tem vprašanju bo prav gotovo svojevrstno merjenje politične moči na tem področju.

M. F.

